

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Platební styk a jeho ochrana

Zpracovala: Lucie Pancová

Plzeň, 2019

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně, a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, březen, 2019

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé práce, JUDr. Petře Jánošíkové, Ph. D. za cenné rady a připomínky k diplomové práci, bez kterých bych práci nedokončila.

OBSAH

1. ÚVOD	1-2
2. PLATEBNÍ STYK.....	3
2.1 DRUHY PLATEBNÍHO STYKU.....	4-5
2.1.1 Hotovostní platební styk	5
2.1.1.1 Bankovky	5-7
2.1.1.2 Mince.....	7
2.1.1.3 Pamětní mince	7
2.1.2 Bezhotovostní platební styk.....	8
2.1.2.1 Příkazy k zúčtování	8-9
2.1.2.2 Šeky	9-10
2.1.2.3 Směnky.....	10-11
2.1.2.4 Platební karty.....	11-13
2.1.2.5 Elektronické bankovníctví	13-14
2.1.2.6 Platby přes aplikace.....	14-16
2.2 PRÁVNÍ ÚPRAVA	16-21
3. OCHRANA PLATEBNÍHO STYKU DE LEGE LATA	22
3.1 OCHRANNÉ PRVKY BANKOVEK A MINCÍ	22-27
3.2 OCHRANA PLATEBNÍ KARET	27-28
3.3 OCHRANA INTERNETOVÉHO BANKOVNICTVÍ	28-29
3.4 PRÁVNÍ ÚPRAVA DE LEGE LATA.....	29-32
4. PODVODY V PLATEBNÍM STYKU.....	33
4.1 PADĚLÁNÍ A POZMĚNĚNÍ BANKOVEK.....	33-35
4.2 PODVODY U BEZHOTOVOSTNÍHO PL. STYKU.....	35-42
4.3 PRANÍ ŠPINAVÝCH PENĚZ	42-45
4.4 FINANČNÍ ANALYTICKÝ ÚŘAD.....	45-46
5. OCHRANA PLTEBNÍHO STYKU DE LEGE FERENDA.....	47-49

6. ZÁVĚR.....	50-51
7. CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ.....	52-53
8. SEZNAM LITERATURY	54-57

1. ÚVOD

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila Platební styk a jeho ochrana. Platební styk je základní služba, kterou poskytují banky svým klientům. Základním pramenem je zákon č. 317/2017 Sb., o platebním styku, který nahradil zákon č. 284/2009 Sb. kvůli novému evropskému nařízení (viz dále). Dále právní východisko pro platební styk je dáno zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách a zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance, jelikož bankovní soustava v České republice je dvoustupňová. Diplomovou práci rozdělím do čtyř hlavních kapitol, týkajících se hlavních pilířů mé práce.

V první kapitole se budu věnovat, jak už název napovídá platebnímu styku, přesněji, co je platební styk obecně, platební služby a jaké jsou jednotlivé druhy. Dále více rozeberu dva druhy platebního styku, a to hotovostní platební styk, který představují bankovky a mince a bezhotovostní platební styk představující např. šeky, platební karty nebo elektronické bankovníctví. Právě tyto nástroje jsem více popsala vzhledem k podvodům, které se k nim vztahují, a které budu řešit v jedné z kapitol. Zmíním se i o novinkách, které narůstají na oblibě v bezhotovostním placení. Nakonec se zmíním o hlavní právní úpravě, která řeší danou problematiku.

Druhá kapitola s názvem Ochrana platebního styku de lege lata se bude týkat ochranných prvků a bezpečnosti v této oblasti, a to ochranných prvků bankovek a mincí, ochrana platebních karet, internetového bankovníctví. Podkapitolou také bude současná právní úprava, která se týká ochrany.

Ve třetí kapitole se budu věnovat podvodům u jednotlivých nástrojů. Rozeberu, co znamená padělání a pozměňování bankovek a mincí, jak takový proces probíhá. Velkým trendem jsou podvody v bezhotovostním styku, hlavně přes internet a platební karty.

Čtvrtá kapitola bude obsahovat Ochranu platebního styku de lege ferenda. V roce 2019 se zavádí vzhledem k účinnosti nového zákona o platebním styku určité novinky. Česká národní banka přišla s novými návrhy bankovek a s novými ochrannými prvky a také zde zmíním představu o tom, jak asi bude vypadat placení budoucnosti.

Toho téma jsem si vybrala proto, že je tato problematika zajímavá, člověk s ní přichází každý den do styku a je to také věc, která se neustále vyvíjí. Díky vývoji moderních technologií přibývají další možnosti, jak platit. Také roste obliba bezhotovostních plateb. Prostřednictvím takovýchto plateb lidé platí rychle a efektivně.

Cílem mé práce je vytvořit ucelený přehled o platebním styku, aby se nejen odborná, ale i laická veřejnost seznámila nejen s aktuálními informacemi, charakterizovat platební styk a s tím související podvody a zhodnotit stav ochrany, aby se podvodům dalo předcházet.

Ve své práci použiji deskripci, komparaci a analýzu při zpracování.

2. PLATEBNÍ STYK

Platební styk je nedílnou součástí našeho života a každý den s ním přicházíme do kontaktu. Řadí se mezi základní služby, které poskytují banky svým klientům, tedy hotovostní a bezhotovostní přesuny peněžních prostředků mezi jednotlivými subjekty, a to jak v rámci jednoho státu, tak i ve vztahu k zahraničí.

Platební styk bychom mohli vymezit jako „*peněžní vztah mezi plátcem a příjemcem, který je realizován v určitých formách dohodnutými platebními instrumenty buď přímo mezi nimi, nebo prostřednictvím k tomu určených subjektů.*“¹ Tento subjekt pak zde vystupuje jako pouhý zprostředkovatel.

Subjektem platebního styku jsou pak právnické a fyzické osoby, které stojí v roli klientů nebo spořitelních a úvěrních družstev na straně jedné a na druhé straně jde pak o banky a spořitelní a úvěrní družstva.

Obsahem je soubor práv a povinností spojených s realizací takových operací, při nichž např. banka na příkaz klienta provádí operace platebního styku vybraným platebním instrumentem.

Platební styk bychom měli rozlišit od pojmu platební služby. Platební styk je pojem širší, jelikož zahrnuje širší právní vztahy mezi subjekty, jež jsou dány širší škálou užívaných platebních instrumentů. Platební služby zahrnují jen vybrané platební instrumenty, které mohou poskytovat i jiné subjekty. Platební službou je např.:²

- vložení hotovosti na platební účet
- výběr hotovosti z platebního účtu
- provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu
- vydávání a správa platebních prostředků
- informování o platebním účtu

Zákon o platebním styku také stanoví tzv. negativní vymezení platební služby. Řadí se sem např. směnářská činnost nebo přeprava, sběr, zpracování a doručení bankovek a mincí. Celý výčet je ve výše zmíněném zákoně v § 3 odst. 3.

¹ SCHLOSSBERGER, OTAKAR. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s. 11. ISBN 978-80-7261-238-3.

² § 3 odst. 1 zákona č. 370/2017 Sb., o platebním styku

2.1 Druhy platebního styku

Platební styk se může dělit dle několika hledisek:³

Podle způsobu placení

- hotovostní platební styk – probíhá tak, že úhradu za služby či zboží provádíme prostřednictvím bankovek a mincí, mezi takové operace patří i výplata hotovosti z účtů nebo přijímání vkladů na účet
- bezhotovostní platební styk – placení se uskutečňuje pokynem bance či jiné platební instituci, aby zajistila převod z účtu plátce na účet příjemce, např. tuzemský převod ve formě příkazu k úhradě
- elektronický platební styk – platební styk zprostředkovaný platebním prostředkem, na kterém jsou peněžní prostředky uloženy v elektronické podobě ve formě elektronických peněz

Podle náležitosti průvodních dokumentů

- nedokumentární platební styk – při jeho realizaci nejsou platby doprovázeny žádnými průvodními dokumenty (tzv. hladké platby)
- dokumentární platební styk – vztah, při kterém si obě strany dohodnou takové podmínky, že převod peněžních prostředků je spojen s dokumenty, které musí platbu doprovázet

Podle území:

- vnitrostátní platební styk – vztah mezi plátcem a příjemcem, pokud se nacházejí ve stejném státě
- přeshraniční platební styk – vztah mezi plátcem a příjemcem, pokud se nacházejí v různých státech, ale pouze Evropského hospodářského prostoru
- zahraniční platební styk – plátce a příjemce se nacházejí v různých státech s výjimkou států Evropského hospodářského prostoru

³ SCHLOSSBERGER, OTAKAR. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s. 12-13. ISBN 978-80-7261-238-3.

Podle vztahu banky k převodu

- bezzávazkový platební styk – banka nebo jiný poskytovatel platební transakci pouze zprostředkovává
- závazkový platební styk – strany se dohodly, že banka nebo jiná finanční instituce může vstoupit do závazku, a tedy na ní přecházejí povinnosti plátce

Podle lhůt realizace

- expresní platební styk (přednostní) – banka nebo jiný poskytovatel okamžitě zajistí odepsání peněžních prostředků z účtu plátce a následné připsání poskytovatele platebních služeb příjemce na účet příjemce nejpozději tentýž den
- standardní platební styk – dochází k běžnému přesunu peněžních prostředků od plátce k příjemci podle předem dohodnutých podmínek

2. 1. 1 Hotovostní platební styk

Do hotovostního platebního styku se řadí bankovky a mince (i mince pamětní). V České republice má výhradní právo je vydávat do oběhu Česká národní banka (dále jen „ČNB“), která také zajišťuje plynulý a hospodárný peněžní oběh. Také vyměňuje poškozené peníze za nové, stahuje z oběhu a ničí opotřebované bankovky a mince. Podílí se na přípravě právní a technické ochrany platidel proti padělání a na jejich realizaci.⁴

2. 1. 1.1 Bankovky

V České republice jsou v oběhu bankovky o šesti nominálních hodnotách, a to 100 Kč, 200 Kč, 500 Kč, 1 000 Kč, 2 000 Kč a 5 000 Kč v různých vzorech. Velký počet vzorů je dán i postupným zdokonalováním ochranných prvků platidel. U bankovek se rozlišuje jejich rubová a lící strana a nepotištěná část, tzv. kupon. Velikost každé bankovky je udávána v milimetrech, přípustná tolerance je plus minus 1,5 mm. ČNB dále stanovila ve vyhlášce údaje o použitém

⁴ Bankovky a mince. Česká národní banka [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/>

papíru, podrobný popis vzhledu a údajů na bankovce, údaje o ochranných prvcích a informace o soutiskové značce, to vše pro obě části bankovky.⁵

Dále je důležité rozlišení bankovek na celé, opotřebované oběhem, celistvé, běžně poškozené a nestandardně poškozené. Celé bankovce nechybí žádná její část nebo pouze chybí část nebo části okraje na obvodu bankovky. Za opotřebovanou oběhem se považuje taková bankovka, která je celá a celistvá a je odřená, zašpiněná nebo pomačkaná. Celistvá je bankovka, která tvoří souvislý celek. Běžně poškozená je taková bankovka, která je poškozena jinak než nestandardně. A nakonec nestandardně poškozená bankovka je ta, která je zetlelá nebo ohořelá, odbarvená nebo obarvená, poškozená, že není možné ověřit její pravost. Také pokud se skládá z více než dvou částí a obrazec je deformovaný, nečitelný, proděravělý v důsledku úředního znehodnocení nebo úředně přetištěným nápisem, jejíž plocha je menší nebo rovna 50 % nebo jí chybí horní nebo spodní okraj.

Bankovku běžně poškozenou může fyzická osoba její přijetí (s výjimkou směnárníka) odmítnout. Právnícká osoba takovou bankovku přijme, ale nevrací do oběhu, pokud je celá, není-li, tak může přijetí bankovky odmítnout. Úvěrová instituce bankovku přijme a nevrací do oběhu, pokud je celá a skládá se nejvýše ze dvou částí, které nepochybně patří k sobě nebo je celistvá a celková plocha je větší než 50 %.

Bankovku opotřebovanou oběhem fyzická osoba (s výjimkou směnárníka) vrací zpátky do oběhu, naopak směnárník a právnícká osoba je nevrací a předává ČNB.

Nestandardně poškozenou bankovku zadrží ČNB bez náhrady, úvěrová instituce ji také zadrží a předá ji ČNB a ostatní ji mohou odmítnout.

Za nestandardně poškozenou bankovku může ČNB poskytnout náhradu:⁶

- při spáchání trestného činu nebo při jeho pokusu
- nešťastnou náhodou

⁵ *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 145-146. ISBN 978-80-7380-639-2.

⁶ Bankovky opotřebované oběhem, běžně poškozené a nestandardně poškozené bankovky: Pravidla pro ponechání bankovky v oběhu / stažení bankovky z oběhu. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/ Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí

- při živelní pohromě

2. 1. 1.2 Mince

Mince jsou kovová platidla o šesti nominálních hodnotách, a to 1 Kč, 2 Kč, 5 Kč, 10 Kč, 20 Kč, 50 Kč a dále mince pamětní. V dnešní době jsou mince raženy v České mincovně v Jablonci. Pamětní mince se razí z drahých kovů. Platné mince přijímají ČNB, banky a ostatní fyzické a právnické osoby bez omezení, až na ty „problematické“. Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí stanovil pravidla omezující od určitého počtu kusů přijímání mincí.⁷

Tak jako bankovky, lze mince rozlišit na několik kategorií: celé, běžné poškozené, opotřebované oběhem a nestandardně poškozené. U celých bankovek není plocha zmenšena, vyrobena z více částí, které nechybí žádná její část. Běžně poškozená je mince, která je poškozena jinak než nestandardně. Za opotřebovanou oběhem se považuje taková mince, která je celá a je zašpiněná nebo odřená. Nestandardně poškozená je mince, která je vyrobena z více částí, jejíž části jsou odděleny, je nastřižená, poškozená nástražným zařízením na ochranu proti krádeži a reliéf nebo obrazec je nečitelný a tvar deformovaný.⁸

V případě běžně poškozené mince tak fyzická osoba (s výjimkou směnárníka) může přijetí odmítnout, právnická osoba ji přijímá a nevrací do oběhu. Nestandardně poškozenou minci zadrží ČNB bez náhrady i úvěrová instituce, ta ji však předá ČNB. Ostatní ji můžou odmítnout.

Opotřebovanou minci oběhem vrací fyzická osoba zpět do oběhu, směnárník a právnická osoba nevrací do oběhu a předá ČNB.

2.1.1.3 Pamětní mince

Dle zákona o oběhu bankovek a mincí jsou pamětní mince tuzemské mince určené ke sběratelským účelům. Jsou vyráběny z drahých kovů (zlata, stříbra). Pamětní mince přijímají pouze ČNB a úvěrové instituce.

⁷ *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 146-147. ISBN 978-80-7380-639-2.

Zákon o oběhu bankovek a mincí

⁸ Běžně poškozené mince, nestandardně poškozené mince a mince opotřebované oběhem: Pravidla pro ponechání mince v oběhu / stažení mince z oběhu. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/

2. 1. 2 Bezhotovostní platební styk

„Při bezhotovostním platebním styku dochází k transferu peněz ve formě zápisu na účtech plátce a příjemce. Právě při tomto zprostředkování hrají banky klíčovou úlohu.“⁹

K nástrojům bezhotovostního platebního styku náleží zejména:¹⁰

- příkazy k zúčtování – ty mohou být jednorázové, trvalé nebo hromadné
 - příkaz k úhradě
 - příkaz k inkasu
- šeky a směnky
- platební karta
- elektronické bankovníctví

2.1.2.1 Příkazy k zúčtování

Příkaz k úhradě je způsob bezhotovostního převodu peněžních prostředků. Majitel účtu dá pokyn odeslat částku z jeho účtu na účet jiný. Předpokladem k provedení je vedení vlastního účtu u některé z bank. Mezi podstatné informace patří:

- bankovní spojení na příjemce – číslo účtu a kód banky toho, komu se částka posílá
- bankovní spojení plátce – číslo účtu a kód banky, ze kterého se daná částka převede
- částka a měna

Dalšími údaji jsou datum splatnosti, tj. datum, kdy peníze z účtu budou převedeny na účet příjemce, konstantní symbol, který slouží k označení druhu platby, variabilní symbol, který slouží k identifikaci platby a specifický symbol se užívá k určení čísla účtu.

V rámci jedné banky se takový převod platebních prostředků uskuteční během jednoho dne, v případě mezibankovního převodu se musí počítat s více dny.

⁹ MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Základní principy bankovníctví: Basic principles of banking*. Praha: Karolinum, 2008, s. 318. ISBN 9788024615004.

¹⁰ MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006, s. 34. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5.

Příkaz k úhradě může být jednorázový nebo trvalý. Trvalé příkazy slouží k opakovaným platbám ve stejné výši. Hromadný příkaz je způsob, jak zadat dva a více platebních příkazů najednou.

Základním bankovním nástrojem je běžný účet, který umožňuje hospodařit s peněžními prostředky bezhotovostně. Na účet se peníze vkládají buď v hotovosti na přepážce banky, nebo převodem z jiného účtu. V současnosti jsou více využívány u běžných účtů platební karty a placení skrze ně a zadávání příkazů k úhradě či inkasu přes bezhotovostní platební styk.

Příkaz k inkasu je „*příkaz příjemce platby, aby banka odepsala z účtu plátce určitou částku a připsala ji ve prospěch jeho účtu*“¹¹. Plátce musí o této skutečnosti informovat banku tzv. přivolením k inkasu, což je informace na bankovním formuláři, ve kterém plátce označí číslo účtu a kód banky toho, kdo bude prostředky inkasovat.

Mezi podstatné údaje k vyplnění patří bankovní spojení příjemce, bankovní spojení plátce, označení, že se jedná o příkaz k inkasu.

Nejčastější formou je tzv. SIPO (Soustředěné inkaso plateb obyvatelstva). Jedná se o službu, kterou zajišťuje Česká pošta, s. p. Spočívá v inkasování plateb od fyzických osob ve prospěch právnických a dalších osob, které s poštou uzavřely smlouvu. Výhodou je, že všechny pravidelné platby (voda, nájem, telefon, plyn atd.) se sdruží do jedné jediné platby.¹²

2.1.2.2 Šeky

Šek je cenný papír, kterým majitel účtu dá příkaz bance, aby uvedené osobě zaplatila určitou sumu, šek podle zákona obsahuje:¹³

- bezpodmínečný příkaz zaplatit určitou částku
- označení, že jde o šek
- místo, kde má být placeno
- jméno šekovníka, tedy toho, kdo má platit
- datum vystavení

¹¹ KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví: bankovní obchody, služby, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012, s. 56. ISBN 978-80-265-0001-8.

¹² SIPO pro fyzické osoby. *Česká pošta* [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/platebni-a-financni-sluzby-cr/sipo>

¹³ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový

- místo vystavení
- podpis

Šek je jednou z nejstarších metod bezhotovostního placení. Nejběžnější forma šeků jsou bankovní a cestovní. První cestovní šeky vydala společnost American Express již v roce 1891. Lze s nimi platit za služby na letištích, v hotelích. Cestovní šeky se můžou využít v případě, když nevlastníme zahraniční platební kartu. Takový šek lze proměnit v bankách či směnárnách za valuty. Neprodávají ho jen banky, ale také směnárny nebo některé cestovní kanceláře. Při proplácení tohoto šeku je nutné jej znovu podepsat, a to za přítomnosti pokladního, který zkontroluje správnost podpisu. Vydávají se v různých měnách a nominálních hodnotách.¹⁴

2.1.2.3 Směnky

Směnka je převoditelný cenný papír, který je upraven zákonem č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový. Ze směnky vyplývá dlužný závazek, který poskytuje majiteli směnky právo požadovat zaplacení peněžní částky.

Podle zákona se dělí na dva druhy, a to směnku cizí a vlastní. Směnka vlastní znamená, že člověk, který ji vystavuje, se zavazuje, že uhradí na dohodnutém místě a termínu určitou částku. U směnky cizí se dlužník nezavazuje, že sám zaplatí, ale přikazuje zaplatit někomu třetímu. Také se směnky rozlišují podle účelu. Zajišťovací směnka znamená zajistit splnění jiného závazku, platební směnka slouží k tomu, aby došlo k jejímu proplácení ve splatnosti. Nejvíce se směnky používají k zajištění půjček, nesmí se však používat k zajištění spotřebitelských úvěrů.

Obsahové náležitosti směnky tedy jsou:¹⁵

- označení, že se jedná o směnku (musí být součástí listiny)
- bezpodmínečný příkaz (nebo slib) zaplatit určitou peněžní částku, většinou se na směnce uvádí jak číslem, tak slovem
- splatnost směnky
- místo, kde má být placeno (je lepší napsat celou adresu)

¹⁴ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. Vyd. 4. Praha: Management Press, 2008, s. 157. ISBN 978-80-7261-132-4.

¹⁵ Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový

- jméno toho, komu (nebo na jehož řad) má být placeno
- datum a místo vystavení směnky
- podpis výstavce, tedy toho, který směnku vystavil a který se zavazuje platit
- a u směnky cizí jméno směnečníka (ten, který má platit)

Splatnost směnky se dá stanovit čtyřmi způsoby:

- na určitý den - stanoví se konkrétní datum splatnosti,
- na určitý čas po datu vystavení - uvede se doba od vystavení a po jejím uplynutí bude směnka splatná (např. do jednoho roka po vystavení),
- na viděnou – je splatná kdykoli ji věřitel dlužníkovi předloží,
- na určitý čas po viděné – dlužník musí zaplatit do stanovené lhůty od chvíle, kdy ji věřitel předloží.

Dalším typem směnky je blankosměnka (také biankosměnka), což je směnka, která je při podpisu vyplněná jen částečně. Fakticky se směnkou stává, až po vyplnění všech údajů. Typicky se nevyplňuje datum splatnosti a suma.

2.1.2.4 Platební karty

Platební karty jsou určeny k bezhotovostním platbám, které jsou nejčastěji vydávány fyzickým a právnickým osobám bankou. Jsou to plastické karty, které odpovídají z hlediska rozměrů, materiálu a konstrukce mezinárodním normám. Platební karty musí obsahovat označení jejich vydavatele. Ty se dají rozdělit do tří skupin:¹⁶

- banky a bankovní asociace (VISA, MasterCard),
- finanční společnosti (American Express),
- telekomunikační společnosti apod.

Platební karty můžeme rozdělit na kreditní a debetní kartu. Kreditní karta je vydána jakoukoliv bankou nebo úvěrovou společností, aniž by byla potřeba u ní mít účet. Vydavatel karty půjčuje své peníze, do výše limitu, který je na kartě nastaven. Jedná se tedy o úvěr a karta slouží k jeho čerpání. A pak jsou dvě možnosti, buď se útrata zaplatí celá v bezúročném období, nebo se zaplatí jen část

¹⁶ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Vyd. 4. Praha: Management Press, 2008, s. 157. ISBN 978-80-7261-132-4.

a pak se budou platit úroky z čerpané částky. Debetní kartu dostane klient v bance ke svému platebnímu účtu. Může se s ní platit v obchodech nebo vybírat z bankomatu, až do výše, která je na účtu. Jedná se tedy o peníze klienta, nikoli úvěr jako u předchozí karty. Charge karta je úvěrová karta s možností placení do povoleného úvěrového rámce a čerpané peníze nejsou až do splatnosti čerpané částky úročeny.

Platební karty se používají k výběru hotovosti z bankomatů. Bankomat je přístroj, který slouží k vybírání hotovosti pomocí platební karty, přičemž si lze zvolit požadovanou částku výběru a skladbu nominálu bankovek. Dále si lze prostřednictvím bankomatu dobít mobilní telefon, změnit PIN kód, nebo zjistit zůstatek na účtu.

Také se prostřednictvím platebních karet dá platit za služby či zboží na internetu. Tuto možnost však některé banky omezují a klient se s bankou může domluvit na odblokování této služby. Tyto platby jsou na internetu zabezpečeny, buď že je majitel dotazován na PIN nebo jinou kontrolní metodou.¹⁷

Bezkontaktní platba platební kartou znamená, že stačí podržet svoji kartu několik sekund u symbolu bezkontaktní karty (ve vzdálenosti do 4 cm) a vyčkat na potvrzení přijetí platby. Bez nutnosti zadávání PINU či podpisu u částek do 500 Kč. Takto lze platit i prostřednictvím mobilního telefonu (tzv. chytrého telefonu).

Ze statistiky, kterou zveřejnilo Sdružení pro bankovní karty, tak počet vydaných karet za rok 2017 klesl o 592 000 na 10,7 milionu. Bezkontaktních karet naopak přibylo 558 000 na 9,77 milionu. Počet bankomatů stoupl o 244 na 4 616. Celkově vzrostl počet transakcí přes platební karty i objem plateb v obchodech. Je to dáno využíváním progresivních technologií, zejména bezkontaktní/NFC technologií a mobilními platbami.

V roce 2018 počet vydaných karet stoupl na 11,8 milionu, počet transakcí platebními kartami u obchodníků překonaly hranici jedné miliardy. Počet výběrů

¹⁷ Platební karty. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/platebni-karty>

hotovosti z bankomatu se také zvýšil a počet bankomatů stoupl na 5 461, o 845 více než v roce 2017.¹⁸

Počet platebních karet:

	2015	2016	2017	1.pololetí 2018
Počet	11 421 038	11 336 146	10 732 949	11 697 386
z toho debetních	9 131 920	9 314 226	8 797 432	9 700 310

Obrázek č. 1 – Počet platebních karet za roky 2015 – 1. pololetí 2018

Zdroj: www.aktualne.cz

V souvislosti s bezkontaktními technologiemi a mobilními platbami se řadí Česká republika k nejvyspělejším trhům. Dlouhodobým trendem je rostoucí podíl zahraničních plateb, které se zvyšují v době dovolených.¹⁹

2.1.2.5 Elektronické bankovníctví

Elektronické bankovníctví jsou veškeré služby banky, které umožňují komunikaci klienta a banky bez toho, aby klient musel banku navštívit. To vše se děje prostřednictvím počítače a internetu nebo mobilního telefonu (tzv. chytrého telefonu). Klient má tedy přístup k účtu kdykoliv. Do elektronického bankovníctví se řadí home banking, internet banking, telebanking, smartphone banking, WAP banking a GSM banking.

Internet banking – umožňuje komunikaci banky pomocí internetu a to z jakéhokoliv místa na světě a počítače. Stačí pouze k tomu počítač s internetovým připojením. Prostřednictvím internet banking se dají provádět různé operace, např. zadávání a rušení trvalých příkazů nebo jednorázových příkazů k úhradě. K zabezpečení slouží autorizační klíč.

¹⁸ Počet platebních karet v ČR stoupl o půl milionu na 11,8 milionu. *České noviny.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pocet-platebnych-karet-v-cr-stoupl-o-pul-milionu-na-11-8-milionu/1725340>

¹⁹ V Česku je 11,7 milionu platebních karet. Roste i počet bankomatů. *Aktualne.cz* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/v-cesku-je-11-7-milionu-platebnych-karet-roste-i-pocet-bankomatu/r~5ca70582b75f11e89f96ac1f6b220ee8/?redirected=1553849476>

Telebanking (nebo také phonebanking) znamená, že klient zavolá na linku telefonního bankovníctví. Prokáže se svým identifikačním číslem a heslem. Tato služba je ve dvou verzích. U první varianty klient komunikuje s automatickým hlasovým systémem a lze získat informace o aktuálním zůstatku, informace o produktech, ale také lze zadávat příkazy k úhradě. Ve druhém případě klient komunikuje s telefonním bankéřem, který poskytuje stejné služby jako pracovník na přepážce.

Home banking je produkt, který umožňuje obsluhovat účet pomocí počítače připojeného k internetu a softwaru, který je dodán bankou. Klient nainstaluje software a může si zajišťovat základní služby. Nevýhodou této služby je, že lze používat jen počítač, kde je program nainstalován. Proto je v praxi spíše využíván firemními klienty, ale je dostupný i pro soukromé klienty.

U **GSM banking** existují dvě varianty. Ta první se nazývá SIM Toolkit, kde banka do mobilního telefonu (na SIM kartu) nahraje vlastní bankovní aplikaci. Přístup k této aplikaci je chráněn zvláštním bankovním PIN kódem, kterým je BPIN. Stačí si tedy v aplikaci najít příslušnou službu. Potom klient obdrží textovou zprávu na mobilní telefon nebo e-mail. V České republice tuto službu poskytují všichni tři velcí mobilní operátoři. Druhou variantou je SMS banking, který lze použít u všech mobilních telefonů bez ohledu na operátora. Banka k tomuto může vydávat tzv. autentizační kalkulátor, kdy se vygeneruje speciální kód a ten se vloží do SMS zprávy. Musí se posílat v přesně určeném formátu daném bankou.

WAP banking je služba vyskytující se ojediněle. Protože ji nahradily moderní internetové prohlížeče v mobilních telefonech.²⁰

2.1.2.6 Platby přes aplikace

Smartphone banking (neboli také smartbanking, česky mobilní bankovníctví) nabírá stále větší oblibě. Je potřeba mít tzv. chytrý telefon a příslušnou bankovní aplikaci. Banky vydávají aplikace pro telefony s operačním systémem Android a pro telefony iPhone. Dá se také přihlašovat přes internetový prohlížeč v telefonu.

²⁰ Přímé bankovníctví. *Finance.cz*. [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/prime-bankovnictvi/>

Apple Pay

Od roku 2017 v České republice fungují platby přes telefon s operačním systémem Android – služba Google Pay. Některé banky mají i vlastní aplikaci pro platby na Android jako např. Air Bank s názvem „My Air“ nebo ČSOB (Československá obchodní banka, a.s.) s názvem „Na nákupy“.²¹

Od 19. února 2019 můžou platit přes telefon i majitelé telefonů s operačním systémem iOS. Z hlediska bezpečnosti je tato technologie bezpečná stejně jako platební karta s tou výhodou, že telefon je ještě chráněn otiskem prstu (Touch ID) nebo přes Face ID (skener obličeje). Tuto službu poskytuje 8 subjektů, např. Komerční banka, Moneta nebo Česká spořitelna a další ještě letos přibudou.

Základem této bezkontaktní platby je telefon i hodinky (Apple Watch) značky Apple s NFC. Aby aplikace fungovala, musí být v telefonu software, který umožňuje nahrát do telefonu platební kartu. To probíhá přes fotoaparát, kdy se karta naskenuje a poté se doplní kód ze zadní strany karty.

Placení by mělo fungovat na těch terminálech, kde funguje placení i přes bezkontaktní kartu. Obchody mají u kasy logo Apple Pay. Také umožňuje online platby.

Výhodou je, že bezkontaktní platby přes Apple Pay spoléhají na technologii NFC, k placení tedy není nutné internetové připojení. Pokud se telefon s aktivovaným Apple Pay ztratí, lze ho vzdáleně zablokovat, a to i když je offline.²²

Placení přes hodinky

Další alternativou placení jsou platby přes chytré hodinky, respektive náramky. Jedná se o služby Garmin Pay a Fitbit Pay. Služba je dostupná pro držitele karet MasterCard a Visa od Moneta Money Bank, které se nahrají do chytrých hodinek a dá se tak platit bezkontaktně. Samotné placení probíhá stejně jako u karty. Náramek nebo hodinky stačí odemknout PIN kódem a přiložit

²¹ Apple Pay, Google Pay, Garmin Pay, Fitbit Pay. S jakými kartami fungují?. *Měšec.cz* [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/apple-pay-google-pay-garmin-pay-fitbit-pay-s-jakymi-kartami-funguji/>

²² Revoluce v placení v Česku! Nákup můžete uhradit i mobilem. *Tn.cz* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/clanek/revoluce-v-placeni-v-cesku-nakup-muzete-uhradit-i-mobilem.html>

k platebnímu terminálu. Co se týče bezpečnosti, tak se využívá tzv. tokenizace, což je technologie, jež nahrazuje citlivé údaje z platebních karet jedinečným digitálním identifikátorem, který lze následně použít ke zpracování platby.²³

Dalším typem placení přes hodinky jsou hodinky od společnosti Apple Apple Watch. Hodinky se přepnou do Apple Pay a přiloží se k terminálu. Tady odpadá nutnost dalšího ověřování, jelikož hodinky se ověřují heslem při nasazení na ruku.

2. 2 Právní úprava

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku

Zákon, který nabyl účinnosti 13. ledna 2018 a nahradil stávající zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Česká republika převzala novou směrnici Evropského parlamentu a Rady 2015/2366 o platebních službách na vnitřním trhu („PSD2“), která zcela nahrazuje předcházející směrnici 2007/64/ES („PSD1“). Tato nová směrnice zvyšuje právní jistotu za pomoci omezení z výjimek z působnosti, zamezuje vzniku bezpečnostních rizik a poskytuje ještě větší ochranu spotřebitele.²⁴

Tento zákon je rozdělen do devíti částí:

- Část první – obecná ustanovení – vymezení některých pojmů jako co je platební transakce, platební účet nebo peněžní prostředky. Peněžními prostředky jsou bankovky, mince, bezhotovostní peněžní prostředky a elektronické peníze. Ty jsou v této části samostatně upraveny v § 4 jako peněžní hodnota, která je uchována elektronicky, představuje pohledávku vůči tomu, kdo ji vydal, vydávána proti přijetí peněžních prostředků a je přijímána jinou osobou než tím, kdo jí vydal.

²³ Fitbit Pay a Garmin Pay oficiálně v Česku: Bezkontaktní platby hodinkami a náramky. *Svět Androida* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.svetandroida.cz/fitbit-pay-garmin-pay-platby/>

²⁴Nový zákon o platebním styku v platnosti. *Epravo.cz* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html>

- Část druhá – osoby oprávněné poskytovat platební služby a vydávat elektronické peníze. Takové osoby mohou být banky, zahraniční banky, držitelé poštovní licence, spořitelní a úvěrní družstva nebo ČNB. Dále je zde upravena platební instituce, jsou stanoveny požadavky k získání povolení k činnosti platební instituce, které uděluje ČNB a zánik povolení.
- Část třetí – platební systémy, upraven přístup k platebnímu systému, dále systém s neodvolatelností zúčtování, což je systém, který provádí zúčtování na základě daných pravidel, účastníkem může být banka, spořitelní a úvěrní družstvo, obchodník s cennými papíry, ČNB atd.
- Část čtvrtá – práva a povinnosti při poskytování platebních služeb a vydávání elektronických peněz – poskytovatel se zavazuje uživateli prostřednictvím smlouvy o platebních službách alespoň provádět platební transakce ve smlouvě neurčené nebo poskytovat službu informování o platebním účtu.
- Část pátá – zvláštní ustanovení o některých platebních účtech – služby spojené s účtem, poté změna platebního účtu, zřízení základního platebního účtu a s ním spojené služby
- Část šestá – bezpečnost v oblasti platebního styku – upraveno hlášení bezpečnostních a provozních rizik a incidentů, požadavek na silné ověření uživatele.
- Část sedmá – přestupky – jsou upraveny přestupky všech poskytovatelů
- Část osmá – dohled a kontrola – kdy je stanoveno, že ČNB vykonává dohled nad dodržováním povinností. Osoby, které podléhají dohledu, jsou povinny poskytnout požadované informace a potřebná vysvětlení. ČNB také může odejmout povolení v případech stanovených zákonem nebo ho zúžit.
- Část devátá – ustanovení, přechodná a závěrečná²⁵

²⁵ Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku

Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí

Obsahuje podrobnější úpravu oběhu bankovek a mincí. ČNB vykonává dohled nad zpracováním tuzemské hotovosti a dalšími povinnostmi, které stanoví tento zákon. Není-li stanoveno jinak, přechází na příjemce peněz jejich převzetím odpovědnost za jejich pravost a správný počet. Ten však musí mít možnost si je zkontrolovat. Případnou výměnu peněz pak provádí ČNB. ČNB také může prohlásit bankovky a mince za neplatné a stáhnout je z oběhu. Zákon stanovuje k zajištění oběhu bankovek a mincí a jejich přijímání tyto povinnosti:

- povinnost výměny zákonných peněz, kterou provádí ČNB a úvěrové instituce,
- povinnost výměny neplatných mincí a bankovek – po stanovenou dobu ji provádí opět ČNB a úvěrové instituce,
- povinnost přijímat zákonné peníze – zákonnými penězi se rozumí platidla v rámci měny, je stanovena povinnost úvěrových institucí, fyzických a právnických osob a ČNB přijímat tyto peníze,
- povinnost poskytnout náhradu za poškozené a necelé bankovky a mince.

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ukládá fyzickým a právnickým osobám provádět vybrané nadlimitní platby bezhotovostním převodem a stanoví kontroly dodržování této povinnosti. Vedle omezení daňových úniků je účelem zákona i zvýšení bezpečnosti a působení proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Vztahuje se na platby, jejichž výše přesahuje částku 270 000 Kč. Do tohoto limitu se započítávají všechny platby v české i cizí měně provedené jedním poskytovatelem jednomu příjemci platby v jednom dni.

Tyto platby lze provádět jak ve vnitrostátním styku, tak i v mezinárodním platebním styku. Ve vnitrostátním platebním styku se týkají platby mezi osobami s trvalým pobytem na území České republiky a v mezinárodním platebním styku

směrem z České republiky ve prospěch osob s místem pobytu nebo sídlem v zahraničí.²⁶

Naopak se tyto bezhotovostní platby nevztahují například na:

- platby a výplaty pojistného ze soukromého pojištění,
- platby prováděné ČNB při prodeji pamětních mincí,
- platby daní,
- platby vyplývající z pracovněprávních vztahů.

Porušení tohoto zákona je přestupkem, za který může dostat fyzická osoba pokutu až do výše 500 000 Kč a právnické osobě může být uložena pokuta až do výše 5 000 000 Kč. Pokuty jsou ukládány celními nebo finančními orgány.

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Tento zákon stanoví základní podmínky pro existenci bank:

- musí jít o právnickou osobu se sídlem v České republice,
- založená ve formě akciové společnosti,
- musí poskytovat úvěry a musí přijímat vklady od veřejnosti,
- a také musí mít ke svému výkonu udělenou licenci od ČNB

Kromě dvou hlavních činností, může vykonávat i další v bankovní licenci udělené jako např. platební styk a zúčtování, finanční pronájem, poskytování záruk atd.

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

Česká národní banka je vrcholná bankovní instituce, její postavení je upraveno v Ústavě České republiky a výše zmíněným zákonem. Jejím hlavním cílem je péče o cenovou stabilitu. Dále určuje měnovou politiku, řídí peněžní oběh, platební styk a zúčtování bank, vydává bankovky a mince a plní i další úkoly. Podílí se na přípravě zákonných úprav v oblasti platebního styku a zúčtování bank, spořitelních a úvěrních družstev a poboček zahraničních bank.

²⁶ *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016, s. 150-151. ISBN 978-80-7380-639-2.
Zákon o oběhu bankovek a mincí

Pečuje o hospodárnost a plynulost platebního styku a podílí se na zajištění spolehlivosti, efektivnosti a bezpečnosti platebních systémů a na jejich rozvoji. Vede účty a poskytuje služby platebního styku organizačním složkám státu, státním fondům a dalším subjektům. Naopak neposkytuje služby fyzickým osobám. Také provozuje systém mezibankovního platebního styku CERTIS, ve kterém vede účty bankám, pobočkám zahraničních bank a spořitelním a úvěrním družstvům a zajišťuje jejich vzájemný platební styk.

Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový

Tento zákon upravuje směnky a šeky a jejich náležitosti (viz dále).

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

Finanční arbitr je státem zřízený mimosoudní orgán. Zajišťuje rychlé, efektivní a bezplatné vyřizování sporů mezi občany a finančními institucemi. Finančního arbitra jmenuje vláda na návrh ministra financí na pětileté funkční období. Za výkon své funkce pak arbitr odpovídá vládě. Finanční arbitr je podle výše uvedeného zákona příslušný k rozhodování sporů například mezi:

- poskytovatelem platebních služeb při nabízení a poskytování platebních služeb,
- vydavatelem elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz,
- osobou provozující směnárenskou činnost při provádění směnárenského obchodu,
- stavební spořitelnou při nabízení nebo zprostředkování stavebního spoření.

Celý výčet je uveden v § 1 odst. 1 písm. a) – f) uvedeného zákona. Arbitr rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, spravedlivě, nestranně a bez průtahů. Jsou i případy, kdy finanční arbitr nemůže rozhodovat, a to jestliže spor nenáleží do jeho působnosti, v téže věci probíhá řízení nebo soud již rozhodl nebo již probíhá řízení před finančním arbitrem.

Vyhlášky ČNB, mezi které patří, například:²⁷

- Vyhláška č. 141/2018 Sb., o hlášení závažných bezpečnostních a provozních incidentů osobami oprávněnými poskytovat platební služby
- Vyhláška č. 74/2018 Sb., o službách spojených s platebním účtem
- Vyhláška č. 14/2018 Sb. o platebních systémech s neodvolatelností zúčtování
- Vyhláška č. 274/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o oběhu bankovek a mincí

²⁷ Vybrané předpisy vztahující se k platebnímu styku. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2019-03-28]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platebni_styk/pravni_predpisy/

3. OCHRANA PLATEBNÍHO STYKU DE LEGE LATA

Při navrhování platebních prostředků je důležité vytvoření takových ochranných prvků, které ztěžují jejich padělání. Avšak ani to nejsložitější ochranné zabezpečení nezabrání, aby k padělání nedošlo. Garantem ověření v případě podezření z výskytu padělku je Česká národní banka. U bankovek se jedná o papírové bankovky různé nominální hodnoty tuzemské i zahraniční měny. U kovových peněz, tedy mincí se jedná opět o různé nominální hodnoty tuzemské i zahraniční měny. Pokud je padělek zadržen, tak bez náhrady. Pokud se zjistí, že jedná o pravou bankovku či minci, vrátí se osobě, které byly odebrány.²⁸

3.1 Ochranné prvky bankovek a mincí

Pro tisk bankovek se používá speciální bankovnícký papír, který má specifickou pevnost, pružnost, tloušťku, zbarvení i strukturu. Mezi ochranné prvky bankovek patří:²⁹

- vodoznak
- okénkový proužek s mikrotextem
- barevná vlákna
- soutisková značka
- skrytý obrazec
- proměnlivá barva
- iridicentní pruh
- mikrotext

Vodoznak

Vodoznak je viditelný, jestliže se na bankovku podíváme proti světlu. Vzniká vylisováním plastického obrazce v mokré fázi zplstňování vláken působením válce. Používá se tzv. lokální stupňovitý, což je kombinace světlého a tmavého s různými stupni odstínů nejsvětlejší a nejtmaší částí. Je umístěn ve

²⁸ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015, s. 125. Eupress. ISBN 978-80-7408-109-5.

²⁹ Ochranné prvky 1000 Kč. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/platidla/ochranne_prvky/ochranne_prvky_1000.html

střední části širokého nepotištěného kraje. Tvoří ho portrét osobnosti, která je vyobrazená na bankovce. Z lící strany je obrácený oproti vytištěnému portrétu.

průhled z líce průhled z rubu

Obrázek č. 1 – vodoznak u bankovky s nominální hodnotou 1 000 Kč

Zdroj: www.cnb.cz

Ochranný okénkový proužek

Ochranný okénkový proužek má každá bankovka. Proužek je z umělé metalizované hmoty a prochází bankovkou po celé její šířce a je zapuštěný do papíru. Je široký 3 mm a jsou vidět pouze vystupující části proužku na lící straně. Proti světlu je proužek vidět jako tmavá linka s prosvítajícím se šrafovaným mikrotextem z obou stran. Vystupující části mění barvu v závislosti na úhel dopadu světla.

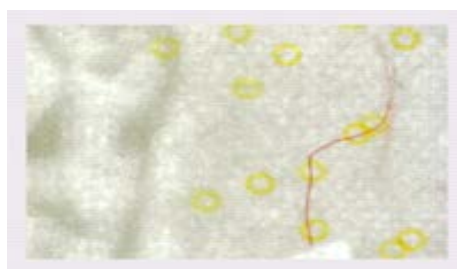
pohled z líce průhled z líce

Obrázek č. 2 – ochranný okénkový proužek na bankovce s nominální hodnotou 1 000 Kč

Zdroj: www.cnb.cz

Barevná vlákna

Dalším prvkem, který obsahují všechny bankovky, jsou barevná vlákna z přírodních nebo syntetických materiálů. Jsou v papíru zapuštěná, v délce 6 mm oranžové barvy. Do papíru jsou vpravována zplstňováním. Syntetická vlákna září v ultrafialovém světle. Nejlépe zřetelná jsou na bílých okrajích bankovky.

Obrázek č. 3 – ochranná vlákna u bankovky s nominální hodnotou 1 000 Kč

Zdroj: www.cnb.cz

Soutisková značka

Jedna část je viditelná pouze z jedné strany a druhá část je viditelná z druhé strany bankovky. Proti světlu je vidět celá a její jednotlivé linky na sebe přesně navazují. Soutisková značka je kruhová a tvoří jí písmena ČR.

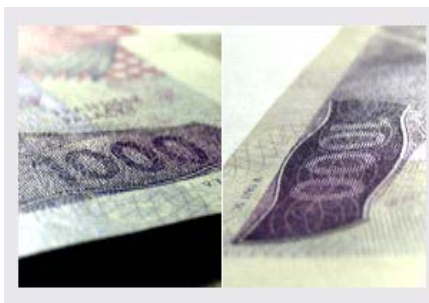
líc rub průhled

Obrázek č. 4 – soutisková značka u bankovky s nominální hodnotou 1 000 Kč

Zdroj: www.cnb.cz

Skrytý obrazec

Tento další ochranný prvek je viditelný, sklopíme-li bankovku ve výši očí do vodorovné polohy proti zdroji světla. Tvoří ho číslo označující nominální hodnotu. Z delší strany bankovky je obrazec tmavý (pozitivní), z kratší strany světlý (negativní). Je tvořen hlubotiskem, díky tomu vypadá vizuálně mnohem plastičtěji. Umístěný je na lící straně na rameni portrétu.

Obrázek č. 5 – skrytý obrazec na bankovce s nominální hodnotou 1 000 Kč

Zdroj: www.cnb.cz

Proměnlivá barva

Je založena na optickém efektu. Tento ochranný prvek nemá každá bankovka, je většinou užit na bankovkách vyšších hodnot. Segment vytištěný speciální tiskovou barvou mění své zbarvení v závislosti na tom, v jakém úhlu se bankovka sklopí proti dopadajícímu světlu. Zlatá barva, kterou vidíme při běžném čelním pohledu na bankovku, se při sklopení bankovky proti světlu změní na zelenou barvu.

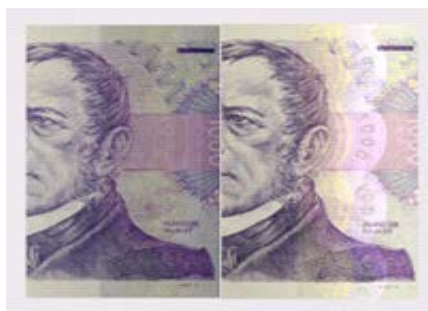

Obrázek č. 6 – proměnlivá barva na bankovce s nominální hodnotou 1 000 Kč

Zdroj: www.cnb.cz

Iridiscentní pruh

Je duhově lesklý, ochranný pruh, široký přibližně 20 mm a umístěný na lící straně blíže pravému okraji bankovky. Dvoubarevný, zprava vzorovaný. Jeví se jako průhledný při běžném pohledu, při sklopení získává slabý barevný nádech s kovovým odleskem. Jsou na něm vyznačena čísla označující hodnotu bankovky a ta se jeví při sklopení bankovky jako tmavá.

přímý pohled při sklopení

Obrázek č. 7 – iridiscentní pruh na bankovce s nominální hodnotou 1 000 Kč

Zdroj: www.cnb.cz

Mikrotext

Je tištěn jak tiskem z hloubky, tak z plochy. Mikrotext číselně označuje bankovku na lící straně a na rubové straně je v pruhu základní barvy mezi státním znakem a pravým okrajem skryt slovně označující hodnotu.

líc

rub

Obrázek č. 8 – mikrotext na bankovce s nominální hodnotou 1 000 Kč

Zdroj: www.cnb.cz

Dalšími prvky ochrany bankovek jsou i různá sériování a číslování. Ty jsou tištěny tiskem z výšky. Každá tiskárna má charakteristické tvary čísel. Tím se tedy zhoršují podmínky padělatelům, padělky se pak liší v závislosti na prvcích, především se jedná o tisk (např. atrapa ochranných vláken, falšování mikrotextů), ruční malbu (přepsání na vyšší nominální hodnotu), popř. další druhy.

Ochranné prvky mincí

Tak jako bankovky i mince obsahují prvky ochrany. Cílem je opět zabránit nebo alespoň ztížit jejich padělání. Důležitým prvkem každé mince je její barva, která je dána materiálem použitým k ražbě (nejčastěji se užívají měď, hliník a další přísady). Dále je důležitá hrana mince (hladká, s reliéfem), průměr, výška nebo její hmotnost.³⁰

3.2 Ochrana platebních karet

Ochrana platebních karet je složitější než u bankovek a mincí. Ochranným prvkem je její logo, které si vytváří každá společnost, která platební kartu vydává (např. MasterCard, VISA, American Express, Maestro a jiné). Platební karty pro své klienty vydávají spořitelny, banky a další subjekty.

Platební karty se vyrábí z odolných plastů. Jedním z ochranných prvků platební karty je její číslo. Dále má každá karta na zadní straně instalován magnetický proužek, na kterém jsou uložena data. Dalším prvkem je Card Verification Code (CVC). Je umístěno na zadní straně u podpisového vzoru. Používá se zejména při zabezpečení elektronických plateb.

K hlavním zásadám ochrany platebních karet a bezpečnosti jejího užití by se dalo zařadit:³¹

- nikomu nesdělovat PIN kód ani si ho zaznamenat někde blízko karty
- kartu mít neustále pod dohledem, nikomu ji nepůjčovat

³⁰ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015, s. 49-53. Eupress. ISBN 978-80-7408-109-5.

³¹ Jak bezpečně využívat platební karty. *ČSOB* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/bezpecnost/zasady-bezpecneho-chovani/jak-bezpecne-vyuzivat-platebni-karty>

- věnovat zvýšenou pozornost místu, zaměřit se na nejbližší okolí a osoby pohybující se v okolí, vybrat si bankomat na frekventovaném místě, přistupovat k bankomatu jednotlivě
- zakrýt PIN kód při zadávání druhou rukou
- při platbě na internetu si ověřit důvěryhodnost serveru

V případě tedy, že platební karta byla ztracena, ukradena nebo došlo k vyzrazení PIN kódu, je nutné platební kartu nechat zablokovat, aby došlo k zamezení jejího případného dalšího užití neoprávněnou osobou.

3.3 Ochrana internetového bankovníctví

Ochrana internetového bankovníctví začíná u použití bezpečného počítače, tedy ten, který běžně používáme a máme pod kontrolou. Přes mobil pak využívat aplikace pro chytré telefony. Dále je důležité chránit si přihlašovací údaje, které se nesmí nikomu sdělovat, nikam nezaznamenávat zejména ne tam, kde by k tomu mohl někdo přijít. Co se týče přihlašovacích údajů, je důležité zvolit si správné heslo. Nemělo by být jednoduché, odvoditelné jako datum narození nebo číslice po sobě jdoucí. Také je dobré si heslo měnit a nepoužívat pořád ty samá hesla. Dále se dá přihlašování zabezpečit pomocí SMS klíče.³²

Jak si tedy lépe chránit své internetové bankovníctví:

- ve svém počítači i mobilním telefonu používat antivirový program, který je potřeba aktualizovat
- používat ke své e-mailové schránce ochranu proti spamu doplněnou dalšími ochrannými nástroji (antispymware)
- do počítače instalovat pouze legální software
- software v mobilním telefonu i v počítači pravidelně aktualizovat
- instalovat do mobilního telefonu aplikace z oficiálních obchodů (App Store/Google Play)
- používat pouze originální operační systém, neprovádět zásady do operačního systému, které umožňují plný administrátorský přístup

³² Jak chránit své internetové bankovníctví. *Česká spořitelna* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/o-nas/bezpecnost-ochrana-dat/bezpecnostni-desatero-internetove-bankovnictvi>

– tzv. Jailbreak (pro iOS) či root (pro Android) – takto upravené přístroje nepoužívat ani nekupovat

- neotvírat neznámé odkazy na podezřelé cizí servery, navštěvovat pouze důvěryhodné a známé servery, z neznámých serverů nic nestahovat
- nepřipojovat k počítači ani mobilu neznámá média (USB, CD, DVD)
- nejlépe se připojovat k internetu prostřednictvím mobilních dat operátora, případně přes Wifi síť, které se dá důvěřovat
- v případě nesrovnalostí v souvislosti například s podezřelým e-mailem, který „zasílá“ banka, ihned ji kontaktovat, zřejmě jde o podvod

3. 4 Právní úprava de lege lata

Trestní zákoník

V České republice poskytuje trestněprávní ochranu měny zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Úprava je ve zvláštní části hlavě VI. – Trestné činy hospodářské v prvním díle ustanovení § 233 - § 239 – Trestné činy proti měně a platebním prostředkům:³³

- § 233 – padělání a pozměnění peněz
- § 234 – neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku
- § 235 – udávání padělaných a pozměněných peněz
- § 236 – výroba a držení padělatelského náčiní
- § 237 – neoprávněná výroba peněz
- § 238 – společná ustanovení
- § 239 – ohrožování oběhu tuzemských peněz

³³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Padělání a pozměnění peněz – § 233

Objektem je ochrana peněz před jejich pozměněním a paděláním. Objektivní stránka spočívá v tom, že pachatel sobě nebo jinému opatří nebo přechovává padělané nebo pozměněné peníze nebo prvky peněz sloužící k ochraně jejich padělání (odst. 1), pachatel padělá peníze v úmyslu udat je jako pravé, platné nebo jako peníze vyšší hodnoty (odst. 2). Spáchá-li pachatel čin jako člen organizované skupiny nebo ve značném rozsahu anebo jako člen organizované skupiny působící ve více státech nebo ve velkém rozsahu podmiňuje použití vyšší trestní sazby (odst. 3 a 4). Subjekt je obecný, může to být kdokoli. Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění, musí tedy vědět, že se jedná o padělané nebo pozměněné peníze. Zaviněním z nedbalosti může být způsoben těžší následek nebo spáchání činu ve značném rozsahu.

Neoprávněné opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku - § 234

Objektem je ochrana platebních prostředků před jejich neoprávněným opatřením, paděláním a pozměněním. Kdo sobě nebo jinému bez souhlasu oprávněného držitele opatří, přijme, zpřístupní nebo přechovává platební prostředek jiného, a to zejména příkaz k zúčtování, cestovní šek, elektronické peníze. Tento výčet je demonstrativní nikoli taxativní tím, že prostředky bezhotovostního platebního styku se stále rozšiřují. Užití vyšší trestní sazby jako u předchozího ustanovení je spáchání činu jako člen organizované skupiny/působící ve více státech anebo spáchá-li ve značném/velkém rozsahu.

Udávání padělaných a pozměněných peněz - § 235

Objektem tohoto činu je zájem na ochraně peněz a jejich prvků proti paděláním a pozměňování. Pachatel nevěděl v době, kdy mu bylo placeno, že dostává padělané peníze a tuto okolnost se dozvěděl až po přijetí peněz. Jde o privilegovanou skutkovou podstatu, kdy k naplnění objektivní stránky stačí, když pachatel peníze, jimiž mu bylo placeno jako pravými, udá jako pravé. Opět je v zákoně uveden „Kdo“, tedy subjektem může být kdokoli. Subjektivní stránka vyžaduje úmyslné zavinění.

Výroba a držení padělatelského náčiní - § 236

Odpovědným je ten, kdo vyrobí, nabízí, prodá, zprostředkuje nebo jinak zpřístupní, sobě nebo jinému opatří nebo přechovává nástroj, zařízení nebo jeho součást, postup, pomůcku nebo jakýkoli jiný prostředek, včetně počítačového programu sloužící k padělání nebo pozměnění peněz.

Neoprávněná výroba peněz - § 237

V tomto ustanovení se jedná o výrobu peněz „pravých“, tedy peněz vyrobených osobami jinak k výrobě peněz oprávněných na zařízeních, která jsou k výrobě bankovek určena a z materiálů, které se používají. Týká se i peněz, které nejsou ještě vydané např. vzory bankovek dosud neuvedené do oběhu.

Ohrožování oběhu tuzemských peněz - § 239

Tento čin spočívá v tom, že někdo neoprávněně vyrobí nebo vydá náhražky tuzemských peněz nebo je dá do oběhu. Objektem je tedy zájem na tom, aby tyto náhražky peněz nebyly neoprávněně vyráběny nebo vydávány nebo dávány do oběhu. Náhražkami se rozumí platební prostředky, které plní funkci peněz, např. stravenky.³⁴

Zákon o oběhu bankovek a mincí

Ochranu zmiňuje i zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí v hlavě III. § 12 – 14.

Nakládání s podezřelými bankovkami a mincemi – každý může odmítnout přijetí bankovek a mincí, pokud je podezření, že jsou padělané nebo pozměněné. Pozměněná je taková, která byla nedovoleně upravena, že způsobila klamnou představu o své platnosti nebo nominální hodnotě. Právník a směnárník zadrží podezřelé bankovky nebo mince bez náhrady, vyzve toho, kdo je předložil, aby se prokázal, a vystaví potvrzení o zadržení bankovek nebo mincí, předá je bez zbytečného odkladu ČNB i potvrzení a také jeden stejnopis Policii České republiky.

³⁴ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015, s. 126-130. Eupress. ISBN 978-80-7408-109-5.

ČNB ověřuje pravost bankovek a mincí. Za padělané nebo pozměněné bankovky a mince náhrada není. Pokud jsou zadrženy bankovky a mince pravé, ČNB je vrátí tomu, komu byly zadrženy.³⁵

³⁵ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015, s. 51-53. Eupress. ISBN 978-80-7408-109-5.

4. PODVODY V PLATEBNÍM STYKU

Již od vzniku platidel existuje jejich padělání, i přestože dochází ke zdokonalování ochranných prvků. Poznat padělek není jednoduché. V současné době se vyrábí zdařilé padělky přes kopírovací, výpočetní a jiné techniky, které se vývojem neustále zlepšují. Vedle bankovek a mincí můžou být padělané nejenom platební karty nebo šeky, ale hlavně velké nebezpečí je i na internetu.

4.1 Padělání a pozměnění bankovek

Padělání je činnost spočívající ve zhotovení nepravých peněz, než jsou ty, které byly vyrobeny a uvedeny do oběhu ČNB. Trestní zákoník postihuje všechny fáze procesu padělání od výroby a držení padělatelského náčiní, vytvořením padělků a končí uvedením padělků do oběhu. Způsoby páchaní můžeme rozdělit následovně:³⁶

1) Zhotovení padělků papírových bankovek a mincí, kdy k padělání jsou užity různé tiskové techniky, častěji se využívá výpočetní technika v kombinaci s tiskárnami. K výrobě padělků mincí se užívá odlévání a ražba pomocí zhotovených nebo odcizených matric.

2) Pozměňování nominální hodnoty platidel, a to mechanickým nebo chemickým odstraněním textu a číslic a nahrazení vyšší hodnotou. U mincí se používá obrušování kovu z mincí.

3) Uvedení falzifikátů do oběhu, buď jednotlivcem, nebo skupinou pachatelů. V prvním případě získá padělek tím, že je mu jím zapláceno, koupí ho na černém trhu nebo jej dostane darem. Tato osoba musí vědět, že se jedná o padělek, jinak nelze jeho jednání kvalifikovat jako trestný čin. Také může být sám padělatelem. Obvykle vyrobí větší množství padělků, které ukryje a postupně se je snaží udat jako pravé. Ve druhém případě můžou být peníze dány do oběhu organizovanou skupinou lidí. Tyto skupiny lidí tvoří i zločinecké organizace. Tyto skupiny lidí většinou mají padělatelské dílny. V této skupině se členové podílejí jak na výrobě, tak na distribuci. K dispozici většinou mají velké finanční

³⁶ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015, s. 49-53. Eupress. ISBN 978-80-7408-109-5.

prostředky, díky kterým produkují kvalitní padělky bankovek a mincí. Je pro ně typické, že výskyt padělků od těchto lidí je ve větším množství na větším území.

To znamená, že tyto organizace mají vytvořenou tak rozsáhlou síť, že přesahují hranice jednoho státu. Opravdu kvalitní padělky vyrábějí specialisté, kteří často padělky legalizují prostřednictvím podniků, přes které je tzv. vyperou.

Pozměněné peníze jsou ty, které často pravé a platné jsou, ale jsou v jiné nominální hodnotě nebo za jiných podmínek. Pachatel upravuje neplatné peníze s úmyslem udat je jako platné do oběhu nebo mění existující peníze na peníze vyšší hodnoty. Příkladem pozměnění bankovky může být slepení částí dvou různých bankovek a necelé bankovky. Pro pozměněné bankovky je typické, že jsou přibližně o 5-7 mm užší. U necelých bankovek chybí dolní nebo horní část, slepeným bankovkám chybí některá část, viz obrázek.

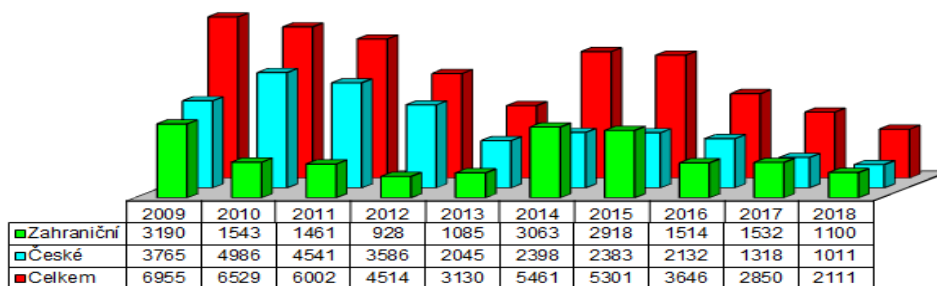

Obrázek č. 9 – pozměněná bankovka s chybějící částí mezi horním a dolním okrajem, které jsou k sobě přilepeny

Zdroj: www.cnb.cz

Základním důkazním prostředkem při dokazování této činnosti jsou grafické expertízy, které potvrdí, zda jde o padělek či ne. Expertízy podává oddělení zkušebny platidel ČNB a Kriministický ústav v Praze. Dalším důkazním prostředkem jsou především zajišťovací úkony, směřující k zajištění předmětů a prostředků sloužících k výrobě padělku.³⁷

³⁷ CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. *Hospodářská a ekonomická trestná činnost*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015, s. 49-53. Eupress. ISBN 978-80-7408-109-5.

Graf č. 1 – Počty zadržených padělků v letech 2009-2018

Zdroj: www.cnb.cz

Z tohoto grafu je patrné, že od roku 2010 počty zadržených padělků českých platidel mají klesající tendenci. U zahraničních měn to není tak přímočaré.

4.2 Podvody u bezhotovostního platebního styku

Platební karty

Padělaná karta se předá subjektu, který ji vydal. Není zde jeden centrální subjekt, který by je shromažďoval a vydával odborná vyjádření. Základním rizikem je zneužití karty cizí osobou za pomoci PIN kódu. Většinou tento kód nechávají uživatelé přímo na kartě napsaný nebo ho někomu sdělí. Padělání karet je specializovaný mezinárodně organizovaný trestný čin, na kterém se podílejí organizované skupiny. S platebními kartami souvisí tzv. skimming, což je nejčastější způsob jejich zneužití vedoucí k získání dat.³⁸

Česká spořitelna vydala na svých stránkách bezpečnostní desatero aneb jak bezpečně používat platební kartu:³⁹

- Při převzetí kartu ihned podepsat.
- Kartu nikomu nepůjčovat – držení karty neoprávněnou osobou zakládá podstatu trestného činu.
- PIN nikomu nesdělovat a v žádném případě ho neukládat v blízkosti karty nebo nepsat na kartu. Zásadně nereagovat na

³⁸ Skimming. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/ncoz-skimming.aspx>

³⁹ Jak bezpečně používat kartu?. *Česká spořitelna* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/o-nas/bezpecnost-ochrana-dat/bezpecnostni-desatero-platebni-karta>

e-mailové či telefonické požadavky o sdělení údajů o platební kartě (číslo karty, platnost, bezpečnostní kód ze zadní strany karty, případně i PIN).

- Prohlédnout si bankomat, ze kterého vybíráte hotovost. Při zadávání PIN dbát na to, aby ho nikdo nemohl odpozorovat či snímat kamerou – klávesnici je třeba zakrýt tělem a volnou rukou shora. Pokud se bankomat chová nestandardně nebo je na něm připevněno nějaké neobvyklé přídavné zařízení, je potřeba informovat banku nebo raději jít vybrat hotovost jinam. V případě problémů při výběru hotovosti nepřijímat v žádném případě „pomoc“ cizích osob (např. rady na opakované zadání PIN). Pokud bankomat nevydá bankovky, je potřeba zkontrolovat pro jistotu, zda nebyl na výdejním zařízení instalován falešný kryt.
- Chránit magnetický proužek a čip karty před mechanickým poškozením (poškrábáním) a před zmagnetizováním (například magnetickým zapínáním kabelek).
- Kartu je třeba nosit odděleně od osobních dokladů a pravidelně kontrolovat, zda je na svém místě. Ke kartě se chovat vždy se stejnou opatrností jako ke svým penězům.
- Při platbě v obchodě nebo v restauraci dohlédnout na to, aby karta byla použita pouze na jednom čtecím zařízení a aby k jedné platbě byl vyhotoven pouze jeden prodejní doklad. Personál by neměl s kartou odcházet mimo dohled. Je třeba také zkontrolovat, zda vrácená karta je ta správná.
- Při podezření, že s platbou nemuselo být vše v pořádku, si co nejdříve ověřit, zda transakce byla zúčtována správně.
- Pokud jsou při platbě kartou přes internet jakékoliv pochybnosti o obchodníkovi, je lepší si zvolit jiný typ úhrady.
- Je třeba pravidelně provádět kontrolu výpisů z účtu a při jakékoliv nesrovnalosti neprodleně informovat banku. Stav účtu se může sledovat prostřednictvím bankomatů, internetového bankovníctví nebo na výpisech z účtu.

Skimming

Skimming je podvodné jednání, při kterém pachatelé připevní na bankomat zařízení, s jehož pomocí zkopírují citlivá data z magnetického proužku platební karty (číslo karty a jméno držitele) bez vědomí vlastníka karty. Takto získané údaje následně nahrají na předem připravený nosič dat, kterým nejčastěji bývá bílý plast, opatřený magnetickým proužkem. Tento způsob skimmingu je nejrozšířenější.

Dále ke zkopírování informací z platebních karet dochází u obchodníků, kde nepoctivý pracovník zkopíruje údaje platební karty před vrácením zákazníkovi a tyto údaje použije nebo předá k výrobě padělku. K tomuto jednání nejčastěji dochází v restauracích, čerpacích stanicích nebo barech. Proto je třeba dávat pozor, aby obsluha neodcházela s kartou někam jinam, a pak je třeba si svoji kartu zkontrolovat.

V případě zjištění takového podezřelého předmětu, v prostoru pro vstup pro platební kartu nebo na dalších místech je třeba neprodleně o tom informovat Policii ČR, případně na to upozornit bankovní instituci. Nedoporučuje se jakákoli manipulace s tímto přístrojem.

Dalším způsobem je zjištění PIN kódu tak, že pachatelé umístí na horní část bankomatu kameru a díky ní sledují klávesnici nebo umístí speciální fólii na klávesnici, která pomocí mikročipů určí správnou kombinaci.

Skimmovací zařízení bývá složeno ze dvou samostatných částí. První částí je čtečka magnetických proužků, která je nainstalovaná do prostoru originální čtečky. Druhou částí je lišta či jiný komponent, který umožňuje získat PIN kód.

V České republice jsou nejčastější typy bankomatu Wincor-nixdorf a Ncr. Pro první typ je typické šedé antiskimmovací hrdlo u vstupu pro platební kartu. Pro NCR bankomaty jsou typické zelené antiskimmovací nástavce.⁴⁰

⁴⁰ Skimming. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/ncoz-skimming.aspx>

Všechny části skimmovacích zařízení bývají vyráběny sériově, jsou zhotoveny z podobných materiálů, jako je samotný bankomat.

skimmovací nástavec – typické je zúžení vstupupro platební kartu a vpravo je vidět nelegální čtečka bez skimmovací technologie – širší vstup pro kartu

Obrázek č. 10 – Bankomat

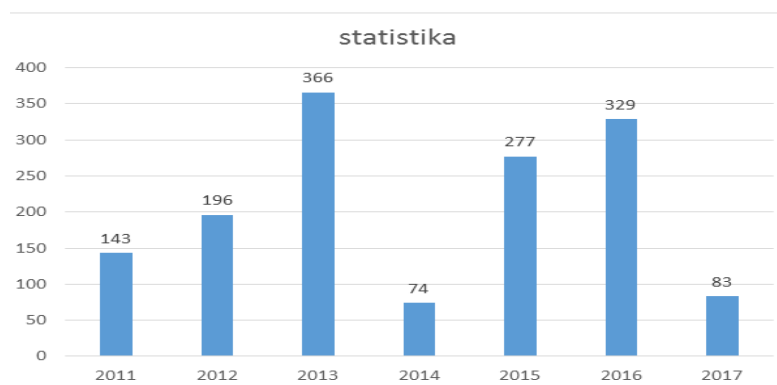
Zdroj: www.policie.cz

Existuje řada preventivních opatření před kopírováním, např. blokování karet v případě podezření, spolupráce s policií, instalace protikopírovacích zařízení v bankomatech nebo monitoring bankomatů.

Zcizená data jsou odeslána prostřednictvím internetu spolupachatelům, kterými jsou vyrobeny padělky platebních karet a jsou s nimi prováděny neoprávněné výběry na bankomatech v zahraničí, většinou jsou prováděny v mimoevropských zemích, protože není zapotřebí k provedení úspěšné transakce čtení údajů z čipu platební karty podle standardů EMV (zkratka počátečních písmen firem Europay, Mastercard, Visa). Tedy mimo zónu těchto standardů, stačí k provedení transakce PIN kód a magnetický proužek.

Národní centrála proti organizovanému zločinu evidovala v roce 2017 83 skimmingových útoků. Ve srovnání s rokem 2016, kdy došlo k 329 útokům, došlo k poklesu. Z hlediska místa, kde byla činnost páchána, tak v roce 2017 to bylo zejména v Praze, ve Středočeském kraji nebo Libereckém. Mimo území ČR a ostatní země Evropy byly skimmingové útoky spáchány především v zemích jako je Kanada, Peru, USA nebo Pákistán.

Dále byl evidován výskyt blackbox útoku, což je takové jednání, které umožní prostřednictvím softwaru ovládat bankomat, bankomat pak vydá požadovanou hotovost až do vyčerpání celé finanční částky, která je v něm uložena. V roce 2017 bylo evidováno na území České republiky 15 útoků.⁴¹

Graf č. 2 – Statistika skimmingu od roku 2011 – 2017

Zdroj: www.policie.cz

Šeky

Rovněž v této oblasti neexistuje subjekt, který by shromažďoval padělané šeky. V případě výskytu se předávají vydávajícímu subjektu. Šeky jsou různého druhu, vydávají je bankovní ústavy, v různých nominálních hodnotách a měnách. Ochrannými prvky jsou chráněny minimálně, což znamená, že se padělají mnohem jednodušeji než bankovky. Např. cestovní šeky jsou specifické, když jejich použití je vázáno na vlastnoruční podpis držitele. Každý šek má své číslo, pod kterým je evidován. Při placení se držitel musí podepsat podruhé, a to před pokladníkem v bance, podpisy se srovnávají.

Protiprávními činnostmi jsou také aktivity související, jako je přechovávání nebo opatření padělaných peněz, jakož i výroba, prodej, zprostředkování, opatření a přechovávání nástroje, zařízení, postup nebo pomůcky.

⁴¹ Skimming. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/ncoz-skimming.aspx>

Asi nejznámějším podvodníkem v tomto oboru, který v 60. letech 20. století padělal šeky a zabýval se i dalšími podvody byl Frank William Abagnale ml. Vypisoval šeky na více peněz, než měl na účtu, to mohl pouze dočasně a tak si otevřel další účty u jiných bank pod jinými identitami. Sám si také tiskl skoro dokonalé kopie šeků. Vydával se za pilota, doktora i advokáta, u všech si musel opatřit novou identitu a zfalšovat dokumenty. Byl dopaden a odsouzen za mnohonásobné podvody a padělání. Po propuštění se z něj stal bezpečnostní konzultant, který se zaměřuje na ochranu proti podvodníkům, pořádá přednášky, zabývá se poradenstvím v oblasti odhalování finančních podvodů a jejich prevencí.⁴²

Phishing

Dalším z podvodných technik je phishing (neboli rybaření). Jedná se o podvodnou techniku užívanou na internetu, pomocí níž získávají podvodníci citlivé údaje, např. hesla, rodná čísla, údaje platebních karet apod. Šíří se podvodnými emailovými zprávami, předstírají, že pocházejí ze sociálních sítí, úřadu státní správy nebo on-line platebních portálů, např. Česká pošta nebo PayPal.

Tyto organizace pak žádají uživatele o aktualizace nebo potvrzení informací. Po kliknutí na odkaz v tomto podvodném emailu je uživatel přesměrován na falešnou stránku. Tam vyzývají adresáta k zadání osobních údajů na falešnou stránku, např. může vypadat stejně jako přihlašovací okno internetového bankovníctví. Následně uživatel do něj zadá své přihlašovací údaje, tím je vyzradí útočnickům a ti mu „vyluxují“ účet.

Obezřetnost uživatele je základní pravidlo. Je důležité neklikat na odkazy, neotvírat přílohy, chránit si svá hesla, nikomu je nesdělovat, kontrolovat správnost URL adresy stránky, rozdíl může být v detailech.⁴³

⁴² About Frank Abagnale. *Abagnale* [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://abagnale.com/aboutfrank.htm>

⁴³ Phishing. *Avast* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.avast.com/cs-cz/c-phishing>

Pharming

Tato metoda využívá speciální počítačové programy. Po přihlášení do internetového bankovníctví přesměruje uživatele na stránky, jež sice vypadají jako stránky jeho banky, ale jde pouze o napodobeninu. Požádají o všechny přihlašovací údaje. Pokud nemá uživatel nastavenou další ochranu (např. potvrzování SMS klíčem), tak neoprávnění uživatelé mu můžou nepozorovaně převést.

Tato podvodná praktika se dá poznat tak, že stránka může požadovat údaje, které nikdy dříve k přihlášení nepotřebovala. Dále může upozornit na možné zneužití adresní řádek (zadáva se adresa webové stránky), musí obsahovat obvyklou webovou adresu banky, pokud je jiná, může jít o podvodnou webovou stránku.

Opět zde platí stejná ochranná opatření jako u předchozích podvodů. Nikomu nesdělovat přihlašovací údaje, používat ochranu proti spamu v emailové schránce, většinou jsou tyto emaily rozpoznávány a blokovány. Pokud přijde email od banky, který požaduje takovéto údaje, v žádném případě na něj neodpovídat, protože žádná banka nepožaduje zaslání těchto údajů po internetu.⁴⁴

Smishing

Smishing je podvodná technika, kterou využívají pachatelé k získávání cizích osobních údajů prostřednictvím SMS zpráv. Na rozdíl od phishingu, tedy podvodných emailů, kde emailové schránky umí rozpoznat spam, v telefonech nic takového není.

Cílem tohoto jednání je opět získání soukromých údajů uživatele telefonu. Je tedy třeba dávat pozor na obsah zpráv. Pokud je ve zprávě nějaký odkaz, kde se budou muset zadat jakékoli údaje, např. přihlašovací údaje a jiné., je třeba zpozornět, jelikož se bude jednat o podvodnou SMS zprávu. Odesílatel může připomínat banku, úřad apod., avšak tyto instituce nebudou nikdy vyžadovat takové údaje prostřednictvím SMS zprávy.

⁴⁴ Bezpečná mBank: O phishingu, pharmingu a skimmingu. *mBank* [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://www.mbank.cz/blog/post,312,bezpecna-mbank-o-phishingu-pharmingu-a-skimmingu.html>

Všechny důležité údaje je tedy potřeba měnit jen přes oficiální stránky bank a ostatních institucí. Pokud má uživatel pochybnosti, může kontaktovat banku o této zprávě, díky tomu umožníte bance se o tomto dozvědět a banka případně varuje ostatní klienty.⁴⁵

Vishing

Jedná se o tzv. telefonický phishing, další podvodná technika, která za pomoci technologie VoIP se snaží vylákat z lidí čísla účtu a jejich přístupové údaje. Pachatelé se záměrně snaží zfalšovat identifikaci volající strany, tzn., že se často představují jako zástupci bank nebo jiných institucí.

Vishing je poměrně úspěšná metoda. Podvodníci mohou vytočit i několik set čísel najednou a správnou prezentací volajícího se může stát, že neopatrný a důvěřivý člověk se nechá podvést.

4.3 Praní špinavých peněz

Za špinavé peníze jsou označovány finanční prostředky pocházející z trestné činnosti. Je to proces, během kterého dochází k zakrytí příjmů z nelegálních transakcí tak, aby se zdálo, že se jedná o legální příjem. Tyto nelegální transakce jsou například nezákonné obchody s drogami, zbraněmi nebo prostituce apod. Takto získané peníze se obvykle ukládají na anonymní bankovní konta, odkud se dále čerpají.

Praní špinavých peněz se odborně označuje legalizace výnosů z trestné činnosti a upravuje ji zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Výraz „praní špinavých peněz“ pochází ze Spojených států amerických, když ve 20. a 30. letech přidávala mafie v době prohibice prostředky z nelegálního prodeje alkoholu, prostituce a hazardu do tržeb prádelen, které

⁴⁵ What is smishing?. *Norton* [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://us.norton.com/internetsecurity-emerging-threats-what-is-smishing.html>

ovládala. Poprvé se tento výraz objevil v tisku v 1973 v souvislosti s aférou Watergate.⁴⁶

Tohoto jednání se účastní zločinecké organizace, teroristé, totalitní vlády, společnosti vyhýbající se daním, vlády financující nelegální operace nebo politické strany kvůli svému financování.

Praní špinavých peněz probíhá ve třech fázích:⁴⁷

- vklad hotovosti na účty (namáčení)
- zastření jejich původu (mydlení)
- návrat majiteli a investování do legálních činností (ždímání)

Finanční instituce hledají tyto znaky, že se jedná o legalizaci výnosů z trestné činnosti:

- vklady hotovosti většího počtu osob na jeden účet
- opakované vklady v jeden den
- velký počet hotovostních vkladů a malý počet výběrů
- vklad hotovosti následovaný bezhotovostním převodem na jiný účet v zahraničí aj.

Vklady prostřednictvím bank jsou složitější, tak se více peněz přesouvá do jiných institucí například směnárny, sázkové kanceláře nebo realitní kanceláře. U sázkových kanceláří jsou peníze vloženy v hotovosti do hry a výhra je vyplacena na bankovní účet. U realitních kanceláří se koupí nemovitost za nízkou cenu a prodá draž.

Dalším způsobem převodu je využití alternativních bankovních systémů, například Hawala/Hundi. Je to bankovní systém, česky Hawala znamená důvěra, má nižší poplatky a téměř žádné písemné záznamy.

Tyto systémy jsou založeny na osobní komunikaci, důvěře a využívají zejména osoby arabského nebo asijského původu.

⁴⁶ Praní špinavých peněz. *Špinavé peníze* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.spinavepenize.cz/prani-spinavych-penez>

⁴⁷ Praní špinavých peněz. *Špinavé peníze* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.spinavepenize.cz/prani-spinavych-penez>

Další fází je zastření jejich původu, kdy dochází k řadě převodů mezi různými bankami v různých částech světa. Povinností finančních institucí je identifikovat účastníky transakce. Podezřelé transakce se hlásí Finančnímu analytickému útvaru Ministerstva financí ČR. Ten, kdo má tuto transakci ohlásit, jsou kromě bank také investiční fondy, realitní kanceláře, obchodníci s cennými papíry, družstevní záložny nebo směnárny. Pro dohled nad podezřelými transakcemi se využívá informační systém ADASTRA.

Praním špinavých peněz se zabývají specializované společnosti, využívají odborníky z oblasti realit a cenných papírů.

Často používaným způsobem zastření transakcí je použití krycích firem, které jsou registrovány v zemích s nízkými daněmi a vysokou mírou bankovního tajemství.

Dalším způsobem je využití prostředníků, kteří si nechají protéct peníze svým účtem. To je příklad phishingu, kdy pachatel využije účet založený třetí osobou. Ta si potom nechá provizi a zbytek převede na jiné účty v zahraničí. V tomto případě je při vyšetřování trestně stíhán prostředník, nikoli organizátor.

Dále je možné založit v zahraničí společnost a v České republice je její organizační složka, která si pak otevře účet u české banky. Tento účet se pak použije pro praní špinavých peněz.

Příjmy z této trestné činnosti používají pachatelé pro svou osobní potřebu, pro další financování trestné činnosti nebo je investují.

Novým trendem v této oblasti je použití internetových sázkových kanceláří, protože je u nich omezena identifikace klientů a provozovatelé často mají sídla v daňových rájích, aby se vyhnuli kontrole. Také jsou využívány předplacené platební karty a dárkové karty.

Dalším je využití mobilních telefonů jako platebních nástrojů nebo virtuální praní peněz pomocí online her typu World of Warcraft, kdy reálné peníze jsou vyměněny za virtuální a převedeny na jiný účet a vybrány jako hotovost.

Také se vrací doba pašování hotovosti, kdy malé bankovky jsou vyměněny za vyšší hodnotu. Ty tvoří menší hmotnost a objem a navíc se na nich přenášejí fyzické stopy pohybu jako otisky prstů. Bankovky s vyšší nominální hodnotou se přemísťují do uzavíratelných plastových obalů s pepřem, kávou nebo jinou aromatickou látkou. Následně jsou převáženy v kontejnerech do zahraničí.

Státní i nestátní instituce se podílejí na boji proti praní špinavých peněz. Je to Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování a Finanční analytický útvar Ministerstva financí ČR.

Útvar pro odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování je zřízený nařízením Ministerstva vnitra č. 71/2001. Kromě legalizace výnosů z praní špinavých peněz se zabývá ještě vyšetřováním úvěrových či jiných podvodů, přijetí úplatku, zneužití pravomoci, padělání a podplácení, vyšetřováním krádeží daní a dotačními podvody.

Na mezinárodní rovině se boji proti praní špinavých peněz věnuje organizace Financial Action Task Force on Money Laundering založená v roce 1989 v Paříži.

4.4 Finanční analytický úřad

Tento úřad byl zřízen k 1. 1. 2017, zákonem č. 368/2016 Sb., který novelizoval zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Jedná se o správní úřad, který je podřízený Ministerstvu financí. Je finanční zpravodajskou jednotkou v České republice.

Hlavními úkoly jsou:

- kontrolní činnost a vedení řízení o přestupcích,
- spolupráce se zahraničím,
- příjem a analýza oznámení o podezřelých obchodech od povinných osob

- příprava předpisů v oblasti boje proti praní špinavých peněz, financování terorismu a mezinárodních sankcí
- vnitrostátní koordinace

V rámci své působnosti plní řadu významných úkolů. Hlavním je výkon funkce generálního státního orgánu pro analýzu a sběr podezřelých obchodů. Tím se rozumí obchod, který je uskutečněn za okolností vyvolávající podezření, že jde o financování terorismu nebo snaha o legalizaci výnosů z trestné činnosti. Tyto podezřelé obchody oznamují povinné osoby, jako jsou banky a další finanční instituce. Následně úřad shromáždí a vyhodnotí co možná největší množství informací. Výstupem této činnosti je pak podání trestního oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu nebo poskytnutí informací Finanční správě, Policii České republiky či Celní správě.

Od roku 2005 platí povinnost hlásit převoz hotovosti a platebních nástrojů od limitu 10 000 Eur přes vnější hranice Evropské unie. To je stanovené v Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005, o kontrolách peněžní hotovosti vstupující nebo opouštějící Společenství. V České republice je to stanoveno zákonem č. 253/2008 Sb., v § 41, kdy každá fyzická osoba při vstupu z oblasti mimo území Evropských společenství a při výstupu do takové oblasti z České republiky písemně oznámí celnímu orgánu dovoz a vývoz platných platidel v cizí nebo české měně, šeků, cenných papírů a dalších nástrojů v úhrnné hodnotě 10 000 Eur nebo vyšší. Tutéž povinnost má i právnická osoba. Výše uvedené se vztahuje i na osoby, které posílají nebo přijímají poštovní či jinou zásilku, která obsahuje tyto věci.

5. OCHRANA PLATEBNÍHO STYKU DE LEGE FERENDA

Změny v online platbách

V roce 2019 dojde ke změnám v online platbách. V souvislosti se zákonem č. 370/2017 Sb., o platebním styku, ve kterém se promítly požadavky evropské směrnice o platebních službách – PSD2 a také byl doplněn o nařízení, kterým se směrnice doplňuje o regulační technické normy. Tyto normy se týkají silného ověření klienta (SCA – Strong Customer Authentication), které zavádí nové povinnosti týkající se všech poskytovatelů platebních metod. Nově tedy zákazník bude muset prokázat svoji identitu alespoň dvěma ze tří kritérií, a to držení, znalost a inherence.

- držení – pouze uživatel něco vlastní jako např. mobilní telefon, platební karta
- znalost – pouze uživatel zná např. svůj PIN kód
- inherence – týká se biometrické identifikace, např. otisk prstu

Toto nařízení budou primárně řešit provozovatelé platebních bran, tedy banky a společnosti jako je GoPay.

Už nebude možné zaplatit kartou na internetu pouze tak, že zákazník vyplní číslo karty a další údaje, ale bude se muset prokázat ještě některým ze dvou dalších kritérií. Takže z pohledu nových pravidel nebude dostatečné běžné ověření platební kartou a SMS zprávou, protože podle současného výkladu je znám výklad EBA (European Banking Authority), který pokládá kód zaslaný v SMS za „držení“ mobilního telefonu. Jelikož se jedná o stejné kritérium, do kterého spadá vlastnictví karty, bude nutné využít dalšího způsobu prokázání identity.

Je stanoveno i několik výjimek, které se týkají e-shopů, např. opakující se transakce, transakce od důvěryhodných klientů a transakce s malými částkami do 30 Eur. Další výjimkou jsou bezkontaktní platby v místě prodeje, poplatky za parkování nebo terminály bez obsluhy pro jízdné.⁴⁸

⁴⁸ Revoluce v placení kartou přes internet, ověření skrze SMS už brzy nebude stačit. *Podnikatel.cz* [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/provozovatele-e-shopu-musi-zbystrit-cekaji-je-dalsi-zmeny-spojene-s-platbami/>

Tyto změny mohou být přínosem pro obchody a příležitostí pro rozvoj dalších platebních metod, jelikož vícefázové ověřování by mohlo navýšit počet zákazníků.

Také tato směrnice přináší možnost, aby kterýkoli subjekt s licenci od centrální banky mohl se souhlasem uživatele propojit všechny bankovní účty v jedné aplikaci. V praxi to znamená, že všechny banky budou dostupné v jediné aplikaci. Tato aplikace vyhledá pro klienta nejvýhodnější produkty, sama otevře běžné účty a objedná platební kartu. V případě placení v zahraničí aplikace sama vybere banku, klient jen vybere služby, které chce uhradit. Bankovní aplikace bude propojena i s e-shopy, takže objednávání zboží bude co nejefektivnější. Velikým rizikem této aplikace je, že ji poskytnete citlivé údaje.

Ochrana bankovek

V roce 2018 zveřejnila ČNB nové vzory bankovek ve výši 100 Kč a 200 Kč. ČNB upravuje bankovky zpravidla v pěti až devítiletém cyklu. Současné bankovky ve výši 100 Kč a 200 Kč obsahují šest ochranných prvků, a to vodoznak, okénkový proužek s mikrotextem, skrytý obrazec, barevná vlákna, soutisková značka a mikrotext. Hlavní motivy těchto bankovek zůstaly stejné, přibyly však ochranné prvky.

Prvním ochranným prvkem, který přibyl je podpis guvernéra ČNB Jiřího Rusnoka. Dále je v ochranném proužku logo ČNB a při pohledu ze strany se mění barva pozadí a číslice. Pod ultrafialovým světlem jsou vidět další znaky. Na 100 Kč je vyobrazen gotický oblouk a na 200 Kč otevřená kniha. Nové jsou i žluté kroužky na nepotištěných okrajích.

Nové bankovky jsou součástí dlouhodobého programu ČNB na zvyšování ochrany peněz proti padělání.⁴⁹

⁴⁹ ČNB vydává nové vzory bankovek 100 Kč a 200 Kč. *Česká národní banka* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/tiskove_zpravy_cnb/2018/20180905_nove_100_200.html

Budoucnost placení

Největší novinky ve světě placení přinášejí moderní technologie, a to zejména bezkontaktní platby v nejrůznějších formách.

Trendem moderního placení jsou tzv. „handsfree“ platby, u kterých není třeba cokoli přikládat k platebnímu terminálu. Senzory si samy detekují přítomnost aktivního platebního prostředku, se kterým se spojí a platbu provedou.

Dalším způsobem placení je přes mobilní aplikaci. Takovým příkladem je aplikace TabbedOut, kdy se zamluví stůl v restauraci a zároveň zaplatí za jídlo.

V prvopočátku je vývoj placení pomocí skenování oka, konkrétně duhovky. Podle vývojářů by oskenování oka a platba netrvala déle než 10 sekund. V tomto případě by museli klienti být velmi důvěřiví, museli by sken oka svěřit bance, která by ho zařadila do databáze.

Dalším projektem je možnost platit čipem zašitým v rukávu na míru strážného saka, pak by se při placení v obchodě jen mávlo rukou.

Fenoménem je tokenizace, která znamená převedení aktiva či smluvního vztahu do podoby blockchainového tokenu, který slouží díky převoditelnosti k jednoduchému placení.⁵⁰

Je pravděpodobné, že v budoucnosti nebude existovat jedna univerzální platební metoda. Také je více než jasné, že bankovky a mince jen tak nezmizí. Lze však předpokládat, že bezhotovostních plateb bude přibývat, bude přibývat také nástrojů, prostřednictvím kterých se bude platit. Bude se rozšiřovat počet služeb, za které budeme moci takto platit, a stále více budou platby ovlivňovány moderními technologiemi.

⁵⁰ Jaká je budoucnost placení?. *Reseller Magazine* [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://www.rmol.cz/novinky/jaka-je-budoucnost-placeni>

6. ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se zabývala platebním stykem a jeho ochranou na území České republiky. Cílem této práce bylo vytvořit ucelený přehled o platebním styku, poté charakterizovat ochranné prvky a jednotlivé podvody a zhodnotit stav ochrany.

Práce má být odborný text s logickou návazností, proto jsem tak postupovala i já.

V první kapitole jsem charakterizovala platební styk, stručně vyjmenovala jeho druhy a zaměřila jsem se na to hlavní, a to hotovostní a bezhotovostní platební styk. Hotovostním platebním stykem se rozumí bankovky, mince i mince pamětní, o nichž jsem se zmínila pouze okrajově. Ohledně bezhotovostního platebního styku jsem zmínila hlavně o šecích, platebních kartách a elektronickém bankovníctví a nových metodách, jak uskutečňovat platby, např. přes mobil či hodinky. Zrovna platby přes internet a přes mobil jsou ve veliké oblibě, jsou jednoduché a rychlé a tím se stávají i terčem útoků podvodníků.

Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na ochranu platebního styku. Rozebrala jednotlivé ochranné prvky bankovek a mincí doplněné o ilustraci pro přehlednost. Dále ochranné prvky platebních karet, šeků a internetového bankovníctví. Nakonec jsem popsala ochranu z hlediska trestního práva, jelikož ve zvláštní části trestního zákoníku jsou přímo zmíněné trestné činy týkající se platebního styku.

Celá třetí kapitola pojednává o jednotlivých podvodech – padělání a pozměňování peněz, podvody na platebních kartách a bankomatech (skimming) a další jim podobné metody jako phishing nebo pharming. Zmíněn je i Finanční analytický úřad.

V poslední kapitole jsem se zabývala novinkami v oblasti platebního styku a toho, čeho bychom se mohli v budoucnu dočkat.

Nebylo lehké zpracovat tuto práci, jelikož nějaká aktuální literatura, která by pojednávala o platebním styku, není. Hodně jsem tedy využívala v práci právní úpravu a nejvíce asi internetové zdroje, velkým přínosem a zdrojem informací mi

byla stránka České národní banky. Navíc některé články na internetu byly staré, třeba dva měsíce zpátky, tudíž jsem měla alespoň k dispozici aktuální informace.

Musím říct, že psaní této práce mě bavilo, jelikož téma je zajímavé a dozvěděla jsem se spoustu nových věcí, například jak fungují nové formy placení, o kterých jsem jen zaslechla a nemám možnost s nimi přijít do styku.

Cíle práce jsem myslím splnila. Dle mého názoru bude k padělání a k jiným podvodům docházet, i kdyby byly ochranné prvky sebelepší. Je to výnosná trestná činnost. Jedinou ochranou tak zůstává, dávat si na své věci, citlivé údaje pozor, být u bankomatu při výběru hotovosti opatrný, na internetu také, nevěřit kdejakým odkazům, které přijdou do emailové schránky.

7. CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

In my diploma thesis I dealt with payment system and its protection in the Czech Republic. The aim of this work was to create a comprehensive overview of payment systems, then to characterize the security elements and individual frauds and evaluate the status of protection.

In the first chapter I characterized the payment system, briefly listed its types and focused on the main, namely cash and cashless payments. Cash payment means banknotes, coins and commemorative coins that I have mentioned only marginally. As far as cashless payments are concerned, I have mentioned mainly checks, payment cards and electronic banking and new methods of making payments, for example via mobile or watch. Paying over the internet and over the phone are very popular, they are simple and fast, and so are the targets of fraudsters.

In the second chapter I focused on the protection of payment system. She analyzed the individual security features of banknotes and coins, accompanied by an illustration for clarity. Furthermore, the security elements of payment cards, checks and internet banking. Finally, I have described the protection in terms of criminal law, since the specific part of the Penal Code is directly referred to as payment offenses.

The third chapter deals with individual frauds - counterfeiting and altering money, credit card fraud and skimming, and other methods like phishing or pharming. The Financial Analytical Office is also mentioned.

In the last chapter I dealt with innovations in the area of payments and what we could expect in the future.

It was not easy to work on this work, as some current literature that deals with payment systems is not. So I used a lot of legal regulation and most probably internet resources, the Czech National Bank's website was a great contribution and source of information. In addition, some articles on the Internet were old, maybe two months back, so I had at least the latest information available.

I have to say that I enjoyed writing this work, because the topic is interesting and I have learned a lot of new things, for example, how new forms of

payment work I have just heard about and I have no way to come into contact with them.

In conclusion, in my view, counterfeiting and other fraud will occur even if the security features are the best. It's a profitable crime. The only protection is to keep on your things, sensitive data, be careful at the ATM when withdrawing cash, on the Internet also, do not trust any links that come to the mailbox.

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literatura:

BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.

CHMELÍK, Jan a Eduard BRUNA. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2015. Eupress. ISBN 978-80-7408-109-5.

JÁNOŠÍKOVÁ, Petra a Petr MRKÝVKA. *Finanční a daňové právo*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. ISBN 978-80-7380-639-2.

KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovníctví: bankovní obchody, služby, operace a rizika*. Brno: BizBooks, 2012. ISBN 978-80-265-0001-8.

KARFÍKOVÁ, Marie. *Teorie finančního práva a finanční vědy*. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-935-0.

MÁČE, Miroslav. *Platební styk: klasický a elektronický*. Praha: Grada, 2006. Osobní a rodinné finance. ISBN 80-247-1725-5.

MEJSTRÍK, Michal, Magda PEČENÁ a Petr TEPLÝ. *Základní principy bankovníctví: Basic principles of banking*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 9788024615004.

PEKÁREK, Jiří. *Poznáte padělek bankovky?*. Praha: Pragoeduca, 2000. ISBN 80-858-5684-0.

REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Vyd. 4. Praha: Management Press, 2008. ISBN 978-80-7261-132-4.

SCHLOSSBERGER, Otakar. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-238-3.

Právní předpisy:

Zákon č. 370/2017 Sb., o platebním styku

Zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi

Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti

Zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 368/2016 Sb., který novelizoval zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

Vyhláška č. 274/2011 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o oběhu bankovek a mincí

Všechny zákony jsou ve znění pozdějších předpisů, není-li stanoveno jinak.

Internetové zdroje a články na internetu:

www.cnb.cz

Jaká je budoucnost placení?. *Reseller Magazine* [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://www.rmol.cz/novinky/jaka-je-budoucnost-placeni>

Revoluce v placení kartou přes internet, ověření skrze SMS už brzy nebude stačit. *Podnikatel.cz* [online]. [cit. 2019-03-19]. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/provozovatele-e-shopu-musi-zbystrit-cekaji-je-dalsi-zmeny-spojene-s-platbami/>

Bezpečná mBank: O phishingu, pharmingu a skimmingu. *MBank* [online]. [cit. 2019-03-22]. Dostupné z: <https://www.mbank.cz/blog/post,312,bezpecna-mbank-o-phishingu-pharmingu-a-skimmingu.html>

What is smishing?. *Norton* [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://us.norton.com/internetsecurity-emerging-threats-what-is-smishing.html>

About Frank Abagnale. *Abagnale* [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://abagnale.com/aboutfrank.htm>

Phishing. *Avast* [online]. [cit. 2019-03-24]. Dostupné z: <https://www.avast.com/cs-cz/c-phishing>

Skimming. *Policie České republiky* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/ncoz-skimming.aspx>

Jak bezpečně využívat platební karty. *ČSOB* [online]. [cit. 2019-03-21]. Dostupné z: <https://www.csob.cz/portal/bezpecnost/zasady-bezpecneho-chovani/jak-bezpecne-vyuzivat-platebni-karty>

Jak chránit své internetové bankovníctví. *Česká spořitelna* [online]. [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.csas.cz/cs/o-nas/bezpecnost-ochrana-dat/bezpecnostni-desatero-internetove-bankovnictvi>

Nový zákon o platebním styku v platnosti. *Epravo.cz* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/novy-zakon-o-platebnim-styku-v-platnosti-106689.html>

Revoluce v placení v Česku! Nákup můžete uhradit i mobilem. *Tn.cz* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://tn.nova.cz/clanek/revoluce-v-placeni-v-cesku-nakup-muzete-uhradit-i-mobilem.html>

Fitbit Pay a Garmin Pay oficiálně v Česku: Bezkontaktní platby hodinkami a náramky. *Svět Androida* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <https://www.svetandroida.cz/fitbit-pay-garmin-pay-platby/>

Přímé bankovníctví. *Finance.cz* [online]. [cit. 2019-03-23]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/bezne-ucty/abeceda-beznych-uctu/prime-bankovnictvi/>

Apple Pay, Google Pay, Garmin Pay, Fitbit Pay. S jakými kartami fungují?. *Měšec.cz* [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/apple-pay-google-pay-garmin-pay-fitbit-pay-s-jakymi-kartami-funguji/>

Počet platebních karet v ČR stoupl o půl milionu na 11,8 milionu. *České noviny.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-03-26]. Dostupné z:

<https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/pocet-platebnich-karet-v-cr-stoupl-o-pul-milionu-na-11-8-milionu/1725340>

Platební karty. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/platebni-karty>

SIPO pro fyzické osoby. *Česká pošta* [online]. [cit. 2019-03-18]. Dostupné z: <https://www.ceskaposta.cz/sluzby/platebni-a-financni-sluzby-cr/sipo>

V Česku je 11,7 milionu platebních karet. Roste i počet bankomatů. *Aktualne.cz* [online]. [cit. 2019-03-25]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/v-cesku-je-11-7-milionu-platebnich-karet-roste-i-pocet-banko/r~5ca70582b75f11e89f96ac1f6b220ee8/?redirected=1553849476>

Praní špinavých peněz. *Špinavé peníze* [online]. [cit. 2019-03-27]. Dostupné z: <http://www.spinavepenize.cz/prani-spinavych-penez>

PŘÍLOHA Č. 1 – Bankovky a mince v České republice

100 Kč

200 Kč

500 Kč

1 000 Kč

2 000 Kč

5 000 Kč

Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/>

1 Kč

2 Kč

5 Kč

10 Kč

20 Kč

50 Kč

Zdroj: <http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/>

PŘÍLOHA Č. 2 – Ochranné prvky platební karty

Zdroj: <https://www.csob.cz/portal/bezpecnost/zasady-bezpecneho-chovani/jak-bezpecne-vyuzivat-platebni-karty>

PŘÍLOHA Č. 3 – Vzor šeku a směnky

ČESKÁ SPORITELNA

Zaplaťte za tento šek č. / Pay against this cheque No. 00000000

MĚNA CURRENCY	ČÁSTKA AMOUNT

ČÁSTKU SLOVY / THE SUM OF

KOMU / TO

MÍSTO A DATUM VYSTAVĚNÍ / PLACE AND DATE
Česká spořitelna, a.s.

SPLATNÝ U / DRAWEE BANK

PODPISY / AUTHORIZED SIGNATURES

ČÍSLO ÚČTU	KÓD BANKY	ČÁSTKA	ČÍSLO ŠEKU	KÓD

TOTO POLE LABRÁVĚ NEPOPISUJTE ANI NERAZÍTKUJTE, JE URČENO K AUTOMATIZOVANÉMU ZPRACOVÁNÍ ŠEKU

Vzor směnky vlastní

V dne
(místo a datum vystavení, měsíc slovy)

Za tuto směnku zaplatím dne na řad
(údaj splatnosti, měsíc slovy) (jméno a adresa)

částku korun českých
(částka číslem i slovy)

Splatno v u
(místo placení) (domicil)

Výstavce
(jméno/název a adresa)

.....
(podpis)

Zdroj: *BusinessInfo.cz a Schlossberger.sweb.cz*

PŘÍLOHA Č. 4 – Příklady opotřebovaných a poškozených bankovek a mincí

Přetržená bankovka (běžně poškozená)

Ohořelá (nestandardně poškozená)

Zašpiněná bankovka (opotřebovaná oběhem)

Zdroj: http://www.cnb.cz/cs/platidla/bankovky/poskozene_bankovky/

Odřená mince (opotřebovaná oběhem)

Proděravělá (běžně poškozená)

Nečitelný reliéf (nestandardně poškozená)

Zdroj: http://www.cnb.cz/cs/platidla/mince/poskozene_mince/